

Година XII ■ Број: 38-39 ■ пролеће-љето 2011. ■ www.sumers.org

ШУМЕ

РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Информативно-стручни часопис

ГРАЂАНИ

ЗА ДОБРОБИТ ЧОВЈЕКА И ПРИРОДЕ ЗАШТИТИМО НАШЕ ШУМЕ ОД ПОЖАРА

Уколико уочите пожар хитно обавијестите:

123 ВАТРОГАСЦИ, **122** ПОЛИЦИЈА,

08 00 50 02

БЕСПЛАТАН ТЕЛЕФОН ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"

полицијску станицу, ватрогасно друштво, шумско газдинство

■ **БЛАГОВРЕМЕНА ДОЈАВА
ЈЕ ГАРАНЦИЈА УСПЈЕШНОГ
ГАШЕЊА ПОЖАРА**

■ **ПРЕКО 80% СВИХ ПОЖАРА
НАСТАЈЕ СЛУЧАЈНО БАЧЕНИМ
ОПУШКОМ, ОСТАЦИМА ВАТРЕ
НАКОН ИЗЛЕТА, ПАЉЕЊЕМ
ТРАВЕ У АГРАРУ...**

ЧУВАЈМО СВОЈЕ ШУМЕ

САДРЖАЈ

4. УВОДНИК
5. 2011. ГОДИНА - МЕЂУНАРОДНА ГОДИНА ШУМА;
ПИСМО СКРОМНОГ И УСПЈЕШНОГ ЧОВЈЕКА
- 6-7. МОЖЕМО БИТИ ЗАДОВОЉНИ СТАЊЕМ У ЈАВНОМ ПРЕДУЗЕЋУ
- 8-9. ПОСЛОВАЊЕ СТАБИЛНО;
ИСПЛАТОМ ДУГА ДО РЕДОВНИХ ПЛАТА
10. НАЈАКТИВНИЈИ РАД СТРУКОВНОГ УДРУЖЕЊА У РС;
ФАСЦИНИРАЈУЋИ УТИСАК ЈЕ ЗАШТИТА ШУМА ОД ПОЖАРА
11. СИТУАЦИЈА НА ТЕРЕНУ СЕ ПРАТИ ИЗ ЦЕНТРА У АНКАРИ;
ПОСЈЕТА ЧЛАНОВА УДРУЖЕЊА ШУМАРСКИХ ИНЖЕЊЕРА И
ТЕХНИЧАРА ИНСТИТУЦИЈАМА ШУМАРСТВА У ЦРНОЈ ГОРИ
- 12-13. СТРУЧНА ПОСЈЕТА БХ ШУМАРА МАЂАРСКОЈ
14. ШУМАРИ ЧУВАРИ ПРИРОДНИХ БИСЕРА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
- 15-16. ДОБРИ ДОМАЋИНИ ГЛЕДАЈУ МЈЕСЕЦИМА УНАПРИЈЕД;
ГОСПОДАРИ СУДБИНЕ
17. ДУГОВЕ ОТПЛАЋУЈУ, ПРИВРЕДУ ПОДРЖАВАЈУ;
СВЈЕДОЧИ ВЕЋ ТРИ ВИЈЕКА
18. ПРИРОДА ЈЕ ЈАЧА ОД СВАКЕ СИЛЕ
19. ДОБИТ ПРЕКО ПЛАНА
- 20-21. ВОДА ЈЕ СВЕТА МАЈКА ЖИВОТА
22. ШУМА ЈЕ САВРШЕНА ЕКОЛОШКА ФАБРИКА
23. ХРАСТ - ЛУЖЊАК, КИТЊАК, СЛАДУН
- 24-27. ГАШЕЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА
28. ШУМСКИ ПОЖАРИ НА ПОДРУЧЈУ КРША
29. ПОЖАРИ НА ШПП ВИШЕГРАДСКОМ;
ПОЖАР У МИНСКОМ ПОЉУ
30. ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ КВАЛИТЕТОМ ШУМСКИМ ПЛАНТАЖАМА
31. ОШТЕЋЕЊА И САНАЦИЈА ШУМСКИХ ПУТЕВА НА
ПОДРУЧЈУ ГЈ "ПРОСАРА"
32. ЕКОЛОШКО-ФЛОРИСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ
ШУМА ХРАСТА ЛУЖЊАКА
НА КРАШКИМ ТЕРЕНИМА КОД БОСАНСКОГ ПЕТРОВЦА
- 33-34. ПРИМЈЕНА ХЕМИСФЕРИЧНИХ ФОТОГРАФИЈА ПРИ ДЕФИНИСАЊУ
РЕЖИМА СВЈЕТЛОСТИ И ЊЕНОГ УТИЦАЈА
НА ПОДМЛАЂИВАЊЕ У МЈЕШОВИТОЈ ШУМИ ЈЕЛЕ И
СМРЧЕ НА ДНОЛУЧКОЈ ПЛАНИНИ У БИХ;
ОПТИМАЛНА ИЗГРАЂЕНОСТ САСТОЈИНА ХРАСТА КИТЊАКА
35. АСИСТЕНТ ЗА УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ УЗГАЈАЊЕ ШУМА,
НА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ШУМСКЕ КУЛТУРЕ И ПЛАНТАЖЕ
- 36-37. ПОЛИТИКА И СТРАТЕГИЈА ШУМАРСТВА ЕУ
- 38-40. "ШУМАРИЈАДА 2011."

ИНФОРМАТИВНО-СТРУЧНИ ЧАСОПИС

Оснивач и издавач:
ЈПШ "Шуме
Републике Српске"

За издавача:
Мр Неђо Илић,
директор

Главни и одговорни уредник:
Недељко Жугић

Редакција:
Мр Маријана Каповић,
Александра Момић, Татјана Мајкић

Редакциони савјет:
Слободан Форцан, Славиша
Сабљић, Милан Мићевић, Јово Травар
и Милица Ковачевић

Часопис се доставља свим организационим јединицама ЈПШ "Шуме РС", Шумарском факултету, министарствима у Влади РС и државним институцијама, сарадницима, електронским и штампаним медијима, шумарствима земаља у окружењу, еколошким удружењима, пословним партнерима и заинтересованим грађанима. Пренос и коришћење текстова из часописа је дозвољен, уз навођење извора. Главни и одговорни уредник има право на измјену наслова и краћење текста. Сарадницима се скреће пажња да своје текстове приреде у складу са правилима која налаже професионална и грађанска етика јавности рада.

Адреса:

ЈПШ "Шуме Републике Српске"
Информативно-стручни часопис "Шуме"
Романијска 1, 71350 Соколац

Телефони:

057 405-326 и 065 543-983,
факс 405-341

Молимо сараднике да рукописе шаљу на
e-mail: nedeljko.zugic@sumers.org
nedeljko.zugic@gmail.com

Рјешењем Министарства информација Републике Српске број 01-740-1/00, од 22. августа 2000. године, јавно гласило Информативно-стручни часопис "Шуме" уписан је у Регистар јавних гласила под редним бројем 377.

**Графичка припрема,
штампа и лектура**
НИГД "ДНН" Бањалука

ПОБИЈЕДИЛИ СУ СВИ КОЈИ СУ УЧЕСТВОВАЛИ

Имајући у виду свеукупне друштвене односе, док има хљеба и игара, нема неподношљивих околности, постоје виталне силе и енергија за одржање, као "Осма шумаријада" која ће се памтити као игре у којима су сви учествовали са побједничким сјајем, јер је било важно учествовати. Игра и јесте социјална сила спајања појединца са свеукупношћу учесника, у задатом оквиру фер плеја. Игра је насвјетлији друштвени ритуал који учвршћује јединство учесника, у свеколиком приближењу у збртимљену заједницу...

Познато је да су се за вријеме Олимпијских игара прекидали ратови...

Олимпијске игре су биле посвећене Зевсу - богу богова и људи, неба, муња и грома, мира и правде; Пителијске игре Аполону - богу мушке љепоте, медицине, пророштва, стреличарства, музике, сунца; Истамске игре - богу мора и земљотреса; Шумаријада - ближењу радника у шумарству, јачању кохезионог јединства и духа колективности... Она је пуна свјетлости узбудљивих сусрета оних који учествују, а који су некада били заједно у средњој школи, на факултету или у неком заједничком предузећу. А они који те димензије у сјећању немају, утопе се у колективно несвјесном. Тако су игре буднице бескрајне радости у узвишености живљења и радости сусрета, са ритуалним осјећајем сродства са свим

учесницима. Оне су духовна ватра која грије крв и буди жива сјећања док човјек живи.

У томе и јесте њихов пуни смисао и оправданост одржања, без обзира што је вријеме кризе и штедње, како сам више пута нарекао и рекао, вишка немања.

Поготово што су правила игре за све иста, а то појачава тежњу ка правди, Богу или природним законитостима, икону и одрживости живота. То се

увијек осјети када се индивидуалност утопи у тим или колектив, као у божанску свјетлост под куполама сунца.

Као што шума зрачи божанском енергијом, тако и радничке спортске игре радника у шумарству снаже колективно поље свјесног и несвјесног. То ресетује систем и појачава отпорност према нападу вируса, а нарочито двоногих кукаца који су се претворили у укрите интригантске групе вршећи пропаганду, од усмених хајки до медијских удара, на ЈПШ "Шуме Републике Српске", умјесто да се изблизи и изнутра примакну проблему и помогну у рјешавању нагомиланих проблема у шумарству Републике Српске, у којој је балван, писали смо то, пукао од оптерећења. Они би да "продају" и воду и шуму или је узму под контролу, а заборавају ко то учини да ће продати демократију...

Јер, научник Јосиф Панчић, који је открио Панчићеву оморику и виталну траву "Ramonda serbica", каже: "Ако хоћете да уништите један народ, прво му уништите шуму."

За мене је шума увијек била као народ, као људи, само што се не креће. Осјећао сам њен врисак од неконтролисаних или бесправних сјече... Када смола засузи од огреботине коре четикнара, небо плаче! Јер шума је, као човјек, примарни, најживљи дио природе.

Недељко Жугић

ЕКОЛОШКО-ПЛАНИНАРСКО ДРУШТВО "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"

За председника Удружења изабран је Милорад Велеушић из ШПГ "Чемерница" Кнежево. За секретара Светлана Нинковић-Гојковић из ШПГ "Борја" Теслић.

Имајући у виду чињеницу да су планинари и еколози, поред шумара, најприсутнији у шумама и планинама, те да многа јавна предузећа у Републици Српској имају еколошка или планинска друштва ("Боксид" Милићи, "Бирач" Зворник, "Телеком" и "Поштом"), наци главни и одговорни уредник информативно-стручног листа "Шуме РС" је вршио уједињених радника на тему да ли су за оснивање еколошко-планинарског друштва "Шуме Републике Српске".

Сви су одговорили позитивно, а неки чак и да нам је то раније било потребно.

Прва подршка је била од директора ЈПШ "Шуме РС" Неђе Илића, на чему су ми планинари захвални.

Подршка је услиједила и од председ-

ника Гранског синдиката Владе Павловића и од Синдиката ЈПШ "Шуме РС" (Милорада Шолаје и Раденка Маричића) и свих директора цумских изданава. На Трновачком језеру је одржана оснивачка сједница Скупштине, где су изабрани председник, секретар, Управни и Надзорни одбор.

На оснивачкој сједници Скупштине Удружења грађана Еколошко-планинарско друштво "Шуме Републике Српске", одржаној 25.06.2011. године на Трновачком језеру, с почетком рада у 12 часова, присуствовало је 20 чланова.

За председника Удружења изабран је Милорад Велеушић из ШПГ "Чемерница" Кнежево а за секретара Светлана Нинковић-Гојковић из ШПГ "Борја" Теслић. Удружење се оснива као нестипаначка и невладина организација на принципима одредаба Закона о удружењима и фондацијама РС.

Драги Недељко,

Хвала велика за часопис и часописе на оснивању планинарског друштва! Уколико вам наше искуство може и на који начин допринијети и помоћи у раду, слободно нам се обратити. Ми смо са њимом Неђом Илићем имали усједицу и коректну сарадњу на неким од наших пројеката, а и тренутно смо у припреми појединачно озбиљних пројеката из сфере планинарства, па када нађеће времена, јавиће се, да се бар уједно знамо! Што се тиче самог часописа, изузетно је квалитетно осмишљен и заиста не знам шта бих јоу додао или одузео. Чланак о Хиландару ми се нарочито свидео, јер смо и ми планинари часити поклоници на путу за свети царску лавру манасијер Хиландар!

**Хвала још једном!
Младен Лукић**

2011. ГОДИНА - МЕЂУНАРОДНА ГОДИНА ШУМА

МЕЂУНАРОДНА
ГОДИНА ШУМА • 2011

Уједињене нације прогласиле су 2011. годину за Међународну годину шума, како би се унаприједила свијест најшире свјетске јавности о суштинској улози ових вриједних екосистема за живот на земљи, и о неопходности очувања, заштите и мудрог управљања шумама као драгоцјеним природним ресурсом

Међународна година шума је повод да се још једном истакне многоструки значај шума, али и укаже на опасност од њиховог нестајања. По обиму и улози у животној средини, шуме имају изузетан значај. Оне су фактор стабилности климатских елемената и појава, и представљају стабилизатор климе с великим утицајем на стабилност свих екосистема. Шуме у највећој мјери утичу на пречишћавање ваздуха од прашине и других честица које доспеју у атмосферу. Главни су регулатор односа кисеоника и угљен-диоксида у ваздуху, и учествују у пречишћавању загађеног ваздуха, те су као такве стекле епитет "плућа биосфере". Поред тога, њихов утицај на водне ресурсе је велики и комплексан - шума има хидролошку и водозаштитну функцију, и значајну улогу у спречавању поплава. Оне доприносе да се значајне количине воде задрже у шумској простири и шумском земљишту, а одатле постепено одлазе у водене токове. Такође има изузетно позитиван и комплексан утицај и на земљиште - побољшава хранљивост земљишта, односно доприноси повећању његове плодности. Заштитна функција шума огледа се и кроз спречавање ерозије, клизишта и забаривања земљишта, а нарочито у спречавању еолске ерозије. Шума је

станиште бројним врстама биљака и животиња чији опстанак и развој у значајној мјери управо зависи од њеног очувања.

Поред њене улоге као једног од најсложенијих екосистема на земљи, шума је и драгоцјени природни ресурс од изузетног економског значаја за човјека. Њихово претјерано коришћење довело је до константног смањивања површина под шумом и до деградације животне средине. Тако је, на пример, у протеклих десет година, око 13 милиона хектара шума у свијету искрчено и претворено у обрадиво земљиште.

Скренути пажњу на проблеме нерационалног коришћења и очувања шумских ресурса - такав циљ поставила је Генерална скупштина УН, прогласивши 2011. годину за Међународну годину шума. У Русији, којој припада пети део светских зелених резерви, ова година протећи ће у знаку обнове зелених масива после пожара.

Шуме су плућа наше планете. Оне покривају трећину површине Земље. Ипак пожари, незаконита сеча, деградација - све то доводи до њиховог катастрофалног смањења. У последње две деценије темпо нестанка шума мало је успорен са 16 милиона хектара годишње деведесетих година на 13 мил-

иона хектара. Ипак ситуација остаје врло забрињавајућа у Јужној Америци и Африци. О томе се говори у реферату генералног секретара УН. Масовно сађење младих дрвљина омогућава да се компензују губици. Али још важнији задатак је очувати постојеће богатство, сматра Алексеј Јаблоков, председник Центра за еколошку политику РФ.

Одлично је што су УН скренуле пажњу на шуме које су плућа планете, које одређују срећно постојање човјека на нашој планети.

Шуме гутају угљен-диоксид, издвајају кисеоник, одређују онај састав атмосфере на који су људи навикли и при којем нам је удобно да живимо.

Шуме се налазе у врло тешком стању, зато што су за последићњих сто година непоштено експлуатисане. Шуме у Европи биле су посјечене средином вијека, сада је Европа прекривена секундарним шумама. Тачније тамо су се латили посла и почели да их саде.

Сибирске шуме нису још посјечене, мада се подвргавају невјероватном притиску, и то не само сибирске, а европске шуме се сијеку беспоштено.

М.Ж.

ПИСМО СКРОМНОГ И УСПЈЕШНОГ ЧОВЈЕКА

Драги пријатељи,

Веома сам се обрадовао њорци коју сам управо добио од директора Свјетског шумарског институција (2008-2009) и не могу а да своју радост не подијелим са вама. Наиме, у поводу године шума и шумарства пролазице од стране Уједињених нација у музеју Свјетског шумарског центра ће се приказивати филм и изложба фотографија програма међународне размјене професора и студената.

Међу више од 100 бивших стипендиста "Fellows" одлучили су да прикажу 5 међу којима су изабрали и мене.

Биће то сјајна прилика да се про-

мовице Универзитет у Бањалуци, као и шумарство Републике Српске, кроз приказ мој боравак и активност у овој институцији. Овај избор доживљавам као поклон и признање од стране ове институције за мој однос према раду, представљање институција РС из којих сам дошао и целокупан боравак у USA. Надам се да не замјерите, али једноставно у данашње вријеме "брзој живљења" и доста проблема, нисам могао да одолим, а да за мене веома лијепо вијест, не подијелим с пријатељима.

Срдчан поздрав,
Милан Мајаруга

Интервју: Мирослав Миловановић, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде

МОЖЕМО БИТИ ЗАДОВОЉНИ СТАЊЕМ У ЈАВНОМ ПРЕДУЗЕЋУ

ЈПШ " Шуме Републике Српске" као једно од највећих предузећа у РС, упркос кризи, протеклу годину је завршило с добити. Међутим, остали су исти проблеми. Они који, тренутно, највише оптерећује Јавно предузеће су ненаплаћена потраживања од дрвопрерађивача, као и превелика издвајања која прописује Закон о шумама.

О стању у сектору шумарства, али и о проблемима и на који начин их ријешити, разговарали смо с министром пољопривреде, шумарства и водопривреде, Мирославом Миловановићем.

ШУМЕ: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде покрива веома широке, а исто тако и веома значајне области. Поставља се питање како како неком од сектора дати приоритет?

МИЛОВАНОВИЋ: Врло је тешко у пар реченица дати одговор на ово питање, јер је то огромно Министарство са јако пуно активности. Сигурно да вас највише занима ресор шумарства као врло битан ресор. Јавно предузеће " Шуме Српске " има преко 4000 запослених , а то је огроман потенцијал и велики број породица је везан за Јавно предузеће. Сектор шумарства има подршку Владе РС, односно ресорног министарства. Тренутно не бих могао да издвојим да ли шумарство или пољопривреда, али ми настојимо да једнако посматрамо све области. Не може се рећи шта је то прече од пречег.

ШУМЕ: По вашем мишљењу, какво је тренутно стање у сектору шумарства?

МИЛОВАНОВИЋ: Лично, ја сам задовољан. Да проблема има, има их. Али има их и у свим сегментима друштва, па тако и у шумарству. Мало су ти проблеми у јавности предимензионирани. Лјуди су се бавили стварима са којима нису требали да се баве. Ако посматрамо финансијски извјештај за прошлу годину Јавног предузећа, оно је пословало позитивно, не са губицима, мислим укупно Јавно предузеће, тако да у том смислу ја могу бити задовољан. Ми можемо да разговарамо да ли је тај финансијски ефекат могао бити бољи. Неко ће рећи да је могао бити бољи, а неко не из разлога што имамо нови Закон о шумама који ствара одређена оптерећења која не иду баш у прилог шумарству. Међутим, генерално ја сам задовољан у овом моменту са стањем у шумарству

ШУМЕ: Како бисте оцијенили положај ”Шума РС” у привреди Републике Српске?

МИЛОВАНОВИЋ: Шуме Републике Српске, према мојим информацијама, заузимају 51% територије РС. Сама та чињеница много тога говори. То је огроман ресурс и сигурно да је важан. Оно што желим да кажем јесте да Јавно предузеће у некој будућности мора да поведе више рачуна о контроли продаје дрвних сортимената. Све је то до људи који су укључени у тај процес и ту мора да се поведе рачуна да се ова појава сведе на минимум, а самим тим и да се уклони лоша слика о ”Шумама”. Дакле, управо око овог проблема, руководство ”Шума РС” мора да поведе више рачуна и да уведе ригорозније контроле, а то значи и примјену репресивних мјера за оне за које се докаже да су починили неке

прекршаје који штете и самом предузећу са стране финансијског аспекта, а и са аспекта јавности, поготово зато што људи много воле да причају о шумама, а мало се разумију.

ШУМЕ: ЈПШ ”Шуме Републике Српске” суочавају се са великим проблемима. Свакако, један од највећих су издвајања за накнаде које су одређене Законом о шумама. Постоји ли могућност да она буду мања?

МИЛОВАНОВИЋ: Тренутна издвајања која су на снази су законска одредница, то је регулисано законом и када причамо о томе ми не смијемо кршити закон. Оно што је надлежност министарства, а то је да на бази аргумената које треба да да ЈП ”Шуме РС”, ми покренемо иницијативу за измјенама и допунама закона о шумама. Ми можемо покренути иницијативу, али морамо убиједити народне посла-

нике да је то у интересу Јавног предузећа. Ако то успијемо онда ћемо ми тај проблем превазићи. Тренутно, висину тих издвајања дефинише закон и он се мора поштовати док се и ако се не направе измјене закона. Ако Јавно предузеће достави аргументе ми ћемо покренути иницијативу за измјене и допуне Закона о шумама.

МИЛОВАНОВИЋ: ШУМЕ: Још један од проблема јесте и наплата потраживања од купаца. Надзорни одбор је донио одлуку да се купцима омогући репрограма за измирење дуга у шест рата. међутим, одзив је био свега 20%. Тренутно као једини начин рјешења овог проблема било би да се наплата изврши судским путем. Да ли би министарство подржало ”Шуме РС” да на овај начин наплати своја потраживања?

МИЛОВАНОВИЋ: Нисам сигуран да да. У овом моменту не би требали да идемо у том правцу. Ми смо дрвопрерађивачима понудили репрограма, односно могућност репрограма дуга. Неки су прихватили ту могућност, али тај проценат је веома мали, и ја сам већ рекао да нисам задовољан одзивом дрвопрерађивача који имају дуговања према Јавном предузећу. Ми морамо на неки други начин рјешавати тај проблем јер се он неће ријешити сам по себи. Сваки проблем захтјева да се сједне за стол и разговара о проналажењу рјешења. Мислим да је то у протеклом периоду био проблем у самом сектору шумарства. Кад кажем сектору шумарства мислим на Министарство, на Јавно предузеће, Шумарски факултет, Агенцију за шуме. Заправо, мислим на све субјекте у шумарству. Била је јако лоша комуникација и ја ћу све учинити да се то више не дешава, а ако се и дешава да то не смије да прави проблеме.

ШУМЕ: Може се рећи да је управо лоша комуникација између министарства, Јавног предузећа и Агенције за шуме у протеклом периоду била један од главних узрока проблема у сектору шумарства. С вашим доласком сарадња је знатно побољшана. Да ли ће се наставити у том правцу?

МИЛОВАНОВИЋ: Ја нећу дозволити, као министар, да политику Министарства води нити Агенција нити Јавно предузеће, него ће то да ради Министарство. Свиђало се то некоме или не, то ће тако да буде. Мора да се разговара, мора да постоји добра комуникација између Министарства, Агенције и Предузећа, као и свих институција које су битне за сектор шумарства. Ја уопште нећу да размишљам о томе да је то немогуће. Ако и када процјеним да је то немогуће ја више нећу бити министар. Опет понављам, мора да постоји комуникација. Не смију да буду персонални проблеми разлог да трпи посао, да трпи ресор, а самим тим и да трпе сви запослени у Јавном предузећу.

Александра Момчић

ПОСЛОВАЊЕ СТАБ

Неђо Илић: Посебно је значајно то што ЈПШ "Шуме Републике Српске" у периоду велике кризе, у прошле две године, послују позитивно

Како оцјењујете свеукупну ситуацију у ЈП "Шуме РС", у протеклом периоду?

- Ситуација у нашем предузећу је стабилна, запослени су задовољни својим статусом, јер ми водимо рачуна о обавезама предузећа према њима. Што се тиче економске кризе, она је присутна већ двије године и омета нас да у пуном капацитету обављамо свој посао.

Највећи разлог томе јесте недостатак купаца за нашу производњу. Надам се да ће то до краја ове године бити анулирано, те да ћемо 2011. годину завршити са бољим резултатима него 2010. и 2009. које су биле јако

тешке. Ми смо и ове године, без обзира на кризу пословали позитивно са остатком дохотка, што није случај са нашим колегама из окружења. Могу рећи да је ЈП "Шуме РС" једино шумарско предузеће које позитивно послује у бившој Југославији.

Колика су тренутна потраживања предузећа и на који начин наплаћујете дугове?

- Једна од болних тачака нашег предузећа јесу управо велика потраживања.

То је, између осталог, последица Владине одлуке да се репроматеријал даје на одгођено плаћање нашим партнерима. За одгођено плаћање

Посебно је значајно то што ЈПШ "Шуме Републике Српске" у периоду велике кризе, у протекле двије године, послују позитивно, захваљујући добром раду менаџмента и запослених, због чега има велику подршку Владе РС и ресорног министарства, који на различите начине настоје да у вријеме економске кризе одрже стабилно и позитивно пословање

Колектив Јавног предузећа "Шуме РС" је стабилан и тако ће остати и у наредном периоду. Доказ за то јесу редовне плате запослених, у оквиру могућности газдинстава и позитиван финансијски резултат у посљедњих пет година

постоје три категорије, у првој групи су наши пословни сарадници који робу плаћају одгођено 90 дана и то су финални произвођачи, у другој групи су они који имају 60 дана одгођеног плаћања и то су полуфинални произвођачи и 30 дана примарни произвођачи.

То наравно утиче на слабљење наше ликвидности, међутим, највећа грешка је што наши партнери, након предвиђених рокова и даље остају дужници. принуђени смо да шаљемо опомене пред тужбу и утужујемо дужничка предузећа. Настојимо судски да наплатимо потраживањима. До сада се то све показало лоше, због

спорости цијелог процеса и зато апелујемо на судове да брже реагују и покрену ствари с мјеста.

Од 2009. године Јавно предузеће "Шуме РС" има престижни сертификат ФСП за газдовање шумом. Колико се то показало значајним за предузеће?

- То је сертификат који у окружењу нема нико, осим Хрватске. Сертификат је свјетског стандарда и за предузеће значи могућност проширења тржишта за пласман наших производа.

Сваке године Комисија Европске заједнице провјерава да ли поштујемо услове и стандарде предвиђене сертификатом. Уколико се не поштују, сертификат се поништава. До сада смо прошли без икаквих примједби. Без потребних стандарда који гарантују квалитет и остале прописе, земље ЕУ неће да прихвате наше производе.

Овим сертификатом наше тржиште је постало цијели свијет.

Који су планови "Шума" у наредном периоду?

- У Јавном предузећу "Шуме РС" финансијске планове радимо за сваку годину и шаљемо их Влади РС, која их провјерава. Планови за ову годину су слични као и преходних.

Сијечемо око милион кубика сировине за тржиште. У претходне двије године то је био велики проблем па нисмо могли стоодстотно да остваримо план. Сада дозирамо план према могућностима продаје, да не бисмо дошли у ситуацију да немамо купце за сировину.

"Фокус", 18.07.2011.

ИСПЛАТОМ ДУГА ДО РЕДОВНИХ ПЛАТА

Положај радника у шумарству, преради дрвета и папира у Републици Српској није на задовољавајућем нивоу, јер их у пословању омета дуг према Јавном предузећу "Шуме РС", који износи 20 милиона КМ, а који није измирило 650 дрвопрерађивача и других предузећа

Владо Павловић, предсједник Републичког синдиката шумарства, прераде дрвета и папира казао је да су плате за 4.200 радника "Шума РС" смањене због ових дуговања, те да се ни за око седам хиљада радника у дужничким предузећима, не исплаћују плате нити им се уплаћују доприноси, а стање међу радницима је на ивици бунта.

- Забрињава нас стање радника запослених у овој грани, с обзиром да се проблеми само нагомилавају, а тренутно немамо излаза. Влада Српске у јуну прошле године "шумама РС" наложила је продају сировина на одгођено плаћање, а за резултат имамо дуг у износу од око пет бруто плата за раднике овог предузећа, а дуговања нису исплаћена ни после одобреног репрограма од шест мјесеци – појаснио је Павловић. Према његовим ријечима, за 17 милиона КМ дуга није ни

потписан репрограм, а бројна предузећа су промијенила и име само да не би измирила своје обавезе.

- Производи шумарства на тржишту не остварују најбољи резултат, од трупаца до финалних производа, што такође доноси одређене проблеме. Пролази вријеме, а радници прераде дрвета још нису осјетили позитивне ефекте, иако је помоћ Владе била намјењена овом сектору - истије Павловић. Он додаје да радници, али и синдикат према свему имају дозу стпљења, па зато још увијек нема штрајкова, мада је стандард у шумарству пао и за 20 одсто.

Каже да у наредном периоду очекују стимулативне мјере Владе према дрво-прерађивачком сектору, измирење дуговања чиме би се у комплетаном ланцу осјетило побољшање, бар када су у питању интереси радника.

Директор Неђо Илић и министар Мирослав Радовановић: ЈПШ "Шуме Републике Српске" имају велику подршку Владе и ресорног министарства

НАЈАКТИВНИЈИ РАД СТРУКОВНОГ УДРУЖЕЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

За непуну годину дана, од доласка на чело проф. др Милана Матаруге, Удружење је одржало пет сједница Управе, организовало један семинар и неколико студијских путовања (Мађарска, Турска, Црна Гора), разматрало најактуелнију проблемтику која се тиче шумарства и шумарске струке, повећало своје чланство на 1.432 члана и постигло потпуну јавност рада (сајт: www.usi-trs.org), на основу чега са сигурношћу можемо тврдити да је најактивније струковно удружење у Републици Српској.

То потврђује наш тврдњу коју смо изнијели у интерјуу с професором Матаругом у броју 36 (јесен 2010. године) да је права срећа за шумарство и шумарску струку да је он на челу Управе УШИТ-а.

Да не би ријечи падале у празно, навешћемо само оно што су сами чланови, учесници писали са разних студијских путовања и скупова.

Извјештај учесника екскурзије у Турској

ФАСЦИНИРАЈУЋИ УТИСАК ЈЕ ЗАШТИТА ШУМА ОД ПОЖАРА

■ Општи утисак ја да су "Турске шуме" предузеће иза којег стоји држава

Први дан је прошао у путовању, а други поочео састанком са генералним директором "Турских шума" и његовим најближим сарадницима.

Други дан смо имали састанак са амбасадором Босне и Херцеговине, а иза тога смо посјетили Центар за заштиту шума од пожара.

Трећи дан је био пријем код гувернера Карабука, а потом упознавање са системом искориштавања високих шума јеле и смрче, затим посјета парк шумама и пут у

Кастанелу. Четврти дан је била посјета предузећу "Натрон", а онда смо се упознали с начином сабирања сировина.

Сутрадан смо се вртили у Анкару и састали се поново са генералним директором "Турских шума" и његовим сарадницима, који су нас упознали о пројектима заштите шума, а нарочито заштите од пожара и о сакупљању биомасе. Анкару смо обишли предзадњи дан.

Општи утисак је да су "Турске шуме" предузеће иза којег стоји држава. Фасци-

нирајући утисак је да имају развијен систем заштите шума од пожара. Турска, која је већином шумовита, покривена је камерама за надзор над шумама, које су повезане с Центром за обавјештавање. Од тренутка откривања пожара, треба им петнаест минута да се са средствима за гашење нађу на лицу мјеста. Имају преко четири и по хиљаде теретних возила, а око 170 учествује у гашењу пожара. Возила су најсавременија и имају на себи сензоре, који, када иду поред ватре, аутоматски укључују прскалице.

Сва аута су опремљена GPS уређајима, тако да сваке секунде знају гдје им је које ауто, колико их учествује у гашењу пожара и како га гасе. То је организација на завидном нивоу.

Поред тога, у свом власништву имају осам транспортних хеликоптера и три канадера. Што се тиче осталих пројеката, нису на тако завидном нивоу. Пројекат биомасе је занимљив. Један камион у који стане 3-4 тоне продаје се за 50 евра, што није ниска цијена.

Пошумљава се црним и бијелим бором, па вјероватно због тога имају толико пожара. Што се тиче парк шума, ми смо инсистирали да један такав пројекат реализујемо у Републици Српској, јер то можемо без већих проблема.

У разговору с колегама из Федерације БиХ, дошли смо до закључка да би помоћ Турске БиХ била најбоља да нам додјели цистерне са опремом за гашење шумских пожара, с једним теренским аутом. Људи који би руководили са њима ишли би мјесец дана на обуку у Турску.

Бранко Тасовац, дипл. инж. шумарства
(фонограм са 4. сједнице УШИТ-а)

Извјештај са обуке из подручја интегралне противпожарне заштите шума одржаној у Турској

СИТУАЦИЈА НА ТЕРЕНУ СЕ ПРАТИ ИЗ ЦЕНТРА У АНКАРИ

■ Од 16.05. до 27.05.2011. године одржана је обука из интегралне противпожарне заштите шума. Земља домаћин је била Турска, односно "Турске шуме".

Учесници у име Савјета шумарских удружења Босне и Херцеговине били су доц. др Осман Муџезиновић, Шумарски факултет Сарајево, вођа делегације, Харис Меших, дипл. инж. шум. ШПД "Унско-санске шуме" Босанска Крупа, Неврес Алиспахић, дипл. инж. шум. "Шумарство Прењ" Коњиц, Новица Видаковић, дипл. инж. шум. ЈП "Шуме РС" ШГ "Панос" Вишеград, Бојан Илић, дипл. инж. шум. ЈП "Шуме РС" ШГ Бањалука, Жарко Вучинић, шум. тех. ЈП "Шуме РС" Центар за газдовање кршом, Јосип Кујунџија, дипл. инж. шум. ШГД "Херцегбосанске шуме" Босанско Грахово, Игор Батарило, дипл. инж. шум. ШГД "Херцегбосанске шуме" Томиславград, Славко Лукић, дипл. инж. шум. ШГД "Средњобосанске шуме" Јајце и Мерзудин Смајић - Турска управа за међународну сарадњу и развој, канцеларија Сарајево.

Програм обуке је био изузетно богат а почео је 17. маја. Учеснике је прво примио генерални директор "Турских шума" Мустафа Куртулмуслу и наредна два дана обука односно теоретска настава се одвијала у Генералној дирекцији у Анкари тј. Центру за противпожарну заштиту. Обрађене су теме из противпожарних система, фактора који утичу на понашање пожара, шумскоузгојни радови и методе сузбијања пожара, системи подршке у борби против пожара, комуникације, возила за борбу против пожара и управљање, методе гашења шумских пожара те метеорологија.

Послије обављене теоретске наставе прешло се на практичну односно теренску наставу која је обављена у шумским управама у Измиру, Мули и Анталији. Практична и теренска обука се састојала од презентације возила за противпожарну

заштиту и водова за гашење гдје су учесници могли да виде и њихово дјеловање на терену, посјета хеликоптерској флоти, обилазак неколико локација које су биле изложене пожарима, као и њихово обнављање те посјета противпожарном центру у Анталији. Ошти утисак свих учесника је да систем за противпожарну заштиту који су развиле "Турске шуме" изгледа заиста импресиивно. Ситуација на терену се прати из центра у Анкари. Терен односно подручја која су највише угрожена пожарима се прате помоћу 108 камера које надгледају терен и аутоматски дају узбуну уколико се појави пожар. Поред тога у центру се прати и тренутна временска прогноза а нарочито параметри као што су температура, влажност ваздуха као и могућност појаве громава. На читавој површини шума налази се 27 центара за противпожарну заштиту на које је распоређено 368 ватрогасних возила односно водова за гашење. Сва возила се тренутно прате у центру преко ГПС уређаја тако да се у тренутку избијања пожара на мјесто

упућује најближа екипа као и сусједни водови ако се ради о пожару већих размјера. Сваки вод за гашење је распоређен тако да на мјесто избијања пожара стиже најкасније за 15 минута. Поред ватрогасних возила на располагању је и 20 хеликоптера и 6 канадера. Поред надгледања с камерама на терену је изграђено и 776 осматрачница.

Развој оваквог система је веома скуп али се мора имати у виду да од 21,3 милиона хектара шума у Турској око 60% је у већој или мањој мјери угрожено од пожара. Највећи дио шума који је угрожено од пожара се налази у Медитеранском дијелу с четинарским шумама гдје температуре редовно достижу 45 степени уз веома јаке топле вјетрове и проузрокују пожаре који се шире великом брзином, тако да је вријеме уочавања пожара, брзина доласка на локацију као и начин гашења од пресудног значаја. Овакв систем противпожарне заштите односно неки сегменти су примјенљиви и код нас. Возила, опрема те организација водова за гашење пожара су у потпуности примјенљиви и код нас а за подручје Херцеговине, које и најсличније условима које смо видјели, би се могао примјенити и систем осматрања с камерама. Поред обуке из противпожарне заштите учесници су имали прилику да посјете расадник, централно стовариште шумских дрвних сортимената, лабораторију за заштиту шума у којој се врши производња ларви *Calosoma sycophanta* које се користе за сузбијање *Taumatoraea pityocampa*, те парк шумама у околини Муле као и неколико културно-историјских споменика и музеја.

Бојан Илић, дипл. инж. шумарства

ПОСЈЕТА ЧЛАНОВА УДРУЖЕЊА ШУМАРСКИХ ИНЖЕЊЕРА И ТЕХНИЧАРА ИНСТИТУЦИЈАМА ШУМАРСТВА У ЦРНОЈ ГОРИ

■ Удружење шумарских инжењера и техничара Републике Српске је организовало тродневну екскурзију у Црну Гору, гдје смо били гости Министарства пољопривреде и руралног развоја, Биотехничког факултета, Управе за шуме, Националних паркова "Биоградска гора" и "Дурмитор", као и предузећа ВЕКТРА-ЈАКИЋ, које има тридесетгодишње концесије на кориштење шума у подручној јединици Пљевља

Учесници су кренули 2. јуна 2011. године из Бањалуке, када су највећи дио времена провели путујући преко

Требиња до Даниловграда. Исти дан тек у вечерњим часовима посјећен је манастир Острог. Сутрадан, посјетили

смо Подгорицу, Биоградску гору, Црна Пода и Жабљак. Задњег дана, 4. јуна, посјетили смо подручје Пљеваља и вратили се, преко Металке у Републику Српску. На пут је кренуло 14 шумарских инжењера из Републике Српске.

Добродошлицу нашим члановима су у Даниловграду пожељели госп. Радош Шућур, директор Управе за шуме, са својим сарадницима и госп. Блажо Јокановић, шеф Одјељења за мониторинг у ресорном министарству.

Стручни дио програма започет је посјетом Министарству пољопривреде и руралног развоја и Биотехничком факултету у Подгорици. Наше чланове примио је на разговор министар госп. Тарзан Милошевић, гдје се разговарало о прекограничној сарадњи у области шумарства и дрвопрераде. Покренута је

иницијатива да се реализују заједнички пројекти у областима као што су унапређење сјеменско-расадничке производње, квалитетније контроле промета дрвних сортимената и сузбијања бесправних сјеча, унапређења дрвне прераде те низ других питања. Помоћник министра за сектор шумарства др Милосав - Мишо Анђелић и његови сарадници упознали су нас са организацијом шумарства у Црној Гори и том приликом свим учесницима уручили радне материјале с више информација о шумама и шумарству у Црној Гори, Националном шумарском програму и преводом закључака до сада одржаних министарских конференција.

У наставку дана смо посетили национални парк Биоградска гора, гдје су нас домаћини и представници Управе за шуме (подручне јединице Колашин) упознали с конкретном ситуацијом стања површина и шума, као и функционисањем националног парка. Била је то сјајна прилика провести неколико сати у шетњи око Биоградског језера или кроз Биоградску прашуму чија је површина, према ријечима домаћина, 1.600 хектара. У наставку пута смо обишли чувену састојину црног бора, са залихом укупне дрвне масе преко 1.600 м³/ха (од тога црни бор учествује са 1.440 м³/ха). На ово треба додати да су ови подаци стари око 30 година те се данас могу очекивати и веће вриједности. Послије посјете Црним Потоцима била је добра прилика посетити и ман-

астир Добриловина. Први дан екскурзије завршен је посјетом националном парку Дурмитор, гдје су нас домаћини упознали површином парка и стањем шума и дивљачи у парку и обиласком Црног језера. Наредног дана, слободно се може рећи ударног дана посјете, провели смо на теренима подручне јединице Пљевља - Управе за шуме, на коме концесионо предузеће ВЕКТРА-ЈАКИЋ има значајне површине на којим изводи, већ неколико година, послове кориштења или боље рећи врши сјече, пошумљавања, отварања шума-изградњу шумских комуникација (шумских путева и тракторских влака). Представници територијалне јединице Пљевља Управе за шуме, инспектората и концесионог предузећа упознали су нас са основним подацима како су регулисани односи и какви су први резултати овога новог и релативно кратког начина организације, управљања, газдовања и кориштења шумских ресурса. Очито је да је сувише кратко вријеме примјене овога начина пословања (четри-пет година), а посебно да је

и наша посјета била сувише кратка (практично само једно пријеподне) да би се потпуније сагледала суштина овога пословања, али се може, ипак, оставити простора да се може размишљати о оваквом организационом моделу. Важно је нагласити да постоје различите форме концесионог односа, како по дужини трајања (од једне до тридесет година), исто тако и по обавезама извршења радова и уговорене цијене. Имали смо прилику обићи два одјељења у којима се изводе радови (са различитим степенима примјене механизације, од стандардних метода сјече до примјене потруне савремене механизације-харвестера), као и савремен погон примарне прераде дрвета концесионара Вектра-Јакић за кога домаћини тврде да се ради о инвестицији близу 100 милиона евра. За стечена искуства и угодан провод, нашим домаћинима дугујемо дубоку захвалност и надамо се да ћемо бити у стању да им узвратимо на сличан начин.

Потребно је истаћи да су ово путовање помогла шумска газдинства "Сјемец" Рогатица и "Оштрел" Дринић, стављајући нам на располагање своја два комби возила. Надамо се да ће овај некада врло чест вид активности Удружења-Друштва, овим путовањем опет постати користан и сталан вид наше активности, на добробит већег броја наших чланова и шумарства уопште.

Проф. др Чедомир Бурилица

СТРУЧНА ПОСЈЕТА БХ ШУМАРА МАЂАРСКОЈ (18 - 22. априла 2011. године)

■ На иницијативу Мађарског шумарског удружења (ОЕЕ) и свима добро познатог господина Герелу Ференца, а слиједећи потписани споразум између Мађарског шумарског удружења и Савјета шумарских удружења БиХ (које се састоји од Удружења шумарских инжењера и техничара Федерације БиХ и Удружења шумарских инжењера и техничара Републике Српске и Хрватског шумарског друштва), су у понедељак, 18. априла упутили на петодневну стручну посјету у Мађарску

Први домаћини су нам били шумари из шумске управе Кефаг Зрт, а смјештени смо били у Бугац, у близини Кецскемета. Дочекали су нас са унишумом, мађарским биљним пелинковцем, што ће се понављати касније свуда. Унишум се тајном формулом прави од више од четрдесет врста биљака, пије се као аперитив и дигестив и сматра се једним од националних пића Мађарске.

Прије вечере, у име домаћина нам се обратио Сулшок Ференц, предсједник Управе Кефага, и изразио добродошлицу, уз основне информације о мађарским шумама. Мађарска има приближно два милиона хектара шума, од чега је око 50% у државном власништву. Упосленици Коцка Золтжн и Фодор Михжлц, оба ин-

жињери шумарства, били су задужени за програм у Бугацу.

Сутрадан након доручка започињемо програм возећи се у шуму аутобусом старим 23 године. Не могу а да не примијетим дрвене скулптуре, у облику шишарица, шумских плодова, што би се код нас рекло "на сваком кораку". Добија се осјећај да је наша струка нешто што се, као што и треба, цијени и воли. Такође смо свуда наилазили на "споменике", скромније или богатије, колегама шумарима, што указује на поштовање и одавање почести претходницима на различите начине.

Предузеће Кефаг Зрт је основано 1993. године а од 2006. је у 100% власништву Магцар Фејлесзтгси Банк Зрт.

Господари шумама у равници између Дунава и Тисе, 59.967 хектара државних шума од чега је 11.571 хектара или 19,3% под неким степеном заштите. Од свих стабала 46% је шкотски и црни бор, са 22% багрема и 4% топола, док преосталих 28% су тврде аутохтоне врсте попут храста и бијеле тополе. Већина посјеченог дрвета је ниског квалитета, са 75% необрадивог, меког дрвета добијеног масовном сјечом тополе и бора ниске тржишне цијене. Домаћа продаје се даље опструира недостатком прерађивачких капацитета у земљи. Отприлике четвртина посјеченог дрвета се продаје као индустријско дрво.

Били смо на површини која је захваћена великим пожаром 2006. године, који су изазвала дјеца која су се играла, а сада је обновљена.

Кефаг је прилично сиромашна шумарија, имају пјесковита земљишта с мало влаге гдје је прилично тешко господарити шумама, а нарочито подићи нове састојине. Иначе је у Мађарској присутна тежња да се створе разнобојне мјешовите састојине.

Примјер пошумљавања на пјесковитом тлу, тешкоћа је с којом се сусрећу. Не може се а не помислити, што ми се дешавало и у Турској на тренингу о контроли ерозије, кад сам гледала како се улаже труд у наизглед неплодне површине, да се код нас некад прелако помири с тим да је крш крш.

Након овога посетили смо пилану и видјели процес израде палета, те обишли шумарски музеј Кефаг, посвећен др Horvath Laszlo. Музеј је новија грађевина са

сламнатим кровом, природно уклопљен у амбијент. У музеју профили тла, метеоролошки инструменти, узорци дрвета, препарирани животиње, слике из историје шумарства Мађарске, инсекти, стара механизација и алати. Уписали смо се у књигу утисака, само са ријечима хвале.

И даље смо гости Кефага, идемо у арборетум површине 62 хектара, гдје нам је домаћица Siposné Mónika која каже да арборетум посјети готово 60.000 људи годишње. Арборетум има око 900 врста дрвећа и грмља уз 14 главних стаза површине 25 ха које су засађене уз узимање у обзир морфолошких карактеристика, таксономске класификације, потреба врсте и земље поријекла. Постоје медитеранске, атлантске, сјеверноамеричке, источноазијске, балканске и панонске стазе, или такозване "стазе шареног лишћа", "еврегрен стазе", "булевар цватућег дрвећа и грмља", "стазе борова, чемпреса и смреке", "стаза биљака толерантних на со и хидрофилних биљака", "стазе биљака отпорних на сушу"... Информативне табле по свим стазама помажу посјетитељима да науче више о дрвећу и грмљу.

Ботанички врт је окружен шумовитом заштитном зоном, која има благотворан утицај на микроклиму те такође показује главне типове шума велике равнице. Главне врсте дрвећа су храст лужњак, бијела топола, јасен, брестови и јавор.

Најмлађи дио ботаничког врта је збирка храстова, која представља мађарске и неке стране врсте храстова, толерантне на сушу на 16 хектара земљишта.

Два хектара црквеног земљишта је такођер саставни дио арборетума, гдје се налази стољетна капела и оближња Калварија, отворени олтар, и шеталиште с киповима мађарских светаца, 5 Арпадовича и светог Николе, заштитника града Кечкемета. Као потврду да је Мађарска моја сретна земља, у арборетуму сам наша дјетелину с четири листа.

Поподне идемо у предивни град Вац, гдје нас је дочекао Иштван Добо Млађи, чији је отац прошле године долазио у Босну и Херцеговину, и повео у шетњу уз Дунав а онда до катедрале и главног градског трга, гдје смо се освјежили уз кафе.

Вац је град са око 35.000 становника, 34 километра сјеверно од Будимпеште на

источној обали Дунава испод завоја гдје се ток ријеке мијења и тече на југ. Смјештен је у подножју планине Насзжлц на рубу Карпата. Катедрала, саграђена 1761-1777. по узору на базилику светог Петра у Риму, In honorem assumtae in coelum virginis et s michaelis archangeli.

Сљедећи дан (сриједна) смо гости Ipoly Erdő Zrt, гдје нас је дочекао Харасзти Гцула, замјеник предсједника Управе и члан Управног одбора ОЕЕ, те, осим основних информација о шумама нагласио и потребу сарадње у духу потписаног споразума. Смјештени смо у Товик шумарској кући.

Иполц Erdő Zrt управља са 64.000 ха шумских површина. Дрвна залиха је 13,3 милиона м³. 52% шума којима управљају налазе се у подручју очувања природе, чија је примарна улога зашпита, све остале активности су подређене томе. Главне врсте су храст (лужњак и китњак), цер, буква, обични граб, багрем, остали тврди и меки лишћари у врло малом проценту, као и четинари.

Они нас воде у шуму која је бољег квалитета, гдје нам Золт Бартон говори о новом начину подмлађивања који уведе, а који је нама у различитим варијацијама познат. Развија се дискусија и они желе чути наша искуства. Рађа се идеја о новој посјети. Послије идемо у Будимпешту, наравно паркирамо се у близини Трга хероја одакле крећемо у кратку туру. Hősök tere (Трг хероја) је један од главних тргова у Будимпешти, и лежи на крају Андраш авеније, која је уписана на листу Свјетског наслеђа под заштитом UNESCO-а, одмах поред Градског парка. Трг је поплочен великим правилно геометријским бијелим орнаментима на сивој подлози који изгледају попут огромног веза што гледано из птичје перспективе изгледа врло атрактивно. На централном дијелу трга налази се Миленијски споменик, најзначајнији национални споменик чији централни дио заузима 36-метарски коринтски стуб на чијем се врху тј. капителу налази крилати кип арханђела Габријела (према Библији један од тројице арханђела који објављују људима божје одлуке. Тако се према легенди арханђео указао у сну Вајку и рекао му да он мора постати краљ и тада Вајк узима име Стје-

пан и проглашава се за првог угарског краља. У једној руци кипа налази се света мађарска круна, а у другој души апостолски криж који приказује јединство мађарске државе и католичке цркве). Испред њега се налази споменик хероја, празна гробница подигнута у спомен непознатим палим борцима у устанку 1956. године.

Изградња Миленијског споменика је почела 1896. године поводом обљетнице 1000 година доласка мађарских освајачких племена у подручје карпатског базена и панонске низине, а под водством Арпада, првог великог кнеза чији кип се налази на подигнутој бази у подножју стуба који је окружен са шест кипова коњаника који заједно са Арпадом представљају вође мађарских освајачких племена. Иза Миленијског споменика могу се видјети дводјелне колоне између чијих се стубова налази 14, слијева надесно, хронолошким слиједом пореданих кипова краљева и истакнутих историјских личности Мађарске почевши од светог Стјепана па све до вође револуције у 19. стољећу, Lajos Kossutha.

Насупрот улазу у Вајдахунцад дворца, поред којег се налази и мађарски пољопривредни музеј, је један од најпознатијих споменика Будимпеште - Кип Анонимуса који је направио Миклес Лигети. Кип представља хроничара за краља Беле, те се сматра да је одговоран за хронику историје раних Мађара, али с обзиром да је било неколико владара по имену Бела у 12. и 13. стољећу, тешко је одредити тачно ко је он био и када је живио. Сви смо се незаобилазно сликали са Анонимусом.

Послије Трга хероја и Анонимуса наравно незаобилазна посјета Буда тврђави и посматрање града.

Послије Будимпеште гости смо Вакону Erd Zrt, гдје нас је у шумарској кући Хусзарокелопусзта, чији сам назив једва научила, дочекао Гомбжи Кжролц. Вакону Erd Zrt господари са 62.410 хектара шума. На путу према шуми у којој преовладава храст китњак прошли смо кроз Девечер, подручје гдје се излио алуминијски муљ, о чему још постоје трагови. Ипак, лијепо је знати да се то десило прошлог лjeta а видјети да је комплетно село измјештено и направљене нове куће.

Атила Фаркас нам је показао подмладне површине на којима пуштају да приroda одради своје и врсте се саме изборе за омјер смјесе, а након тога посјетили смо школу у природи, кроз коју нас је провела млада колегиница Фаркас Сузса.

Ручак с погледом на Балатон, у организацији Balatonfüredi шумарства и господина Szekrényes Tamžsa требао је бити изненађење, али како је речено мени вијест је процурила. Ту смо се опростили од домаћина и драгог колеге Зсивка Блазсева, а ријечи захвалности казали су и уручили поклоне Јусуф Чавкуновић у име УШИТ-а ФБиХ, Раденко Лакетић у име УШИТ-а РС и Љиљана Петровић у име ХШД. Са обје стране, босанскохерцеговачке и мађарске, наглашено је задовољство овом посјетом и потреба како за међусобним посјетама тако и за другим видовима сарадње.

[http://www.usitfbih.ba/detailpage.php?IDbroj=99 - _ftnref1http://www.usitfbih.ba/](http://www.usitfbih.ba/detailpage.php?IDbroj=99_-_ftnref1http://www.usitfbih.ba/)

ШУМСКО ГАЗДИНСТВО "ЗЕЛЕНГОРА" КАЛИНОВИК ОБУХВАТА ЖИВОПИСНЕ ПРЕДЈЕЛЕ НАШИХ НАЈЉЕПШИХ ПЛАНИНА

ШУМАРИ ЧУВАРИ ПРИРОДНИХ БИСЕРА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Најљепши начин за почетак приче о ШГ "Зеленгора" из Калиновика није тешко одредити, јер и сасвим површним, летимичним прегледом основних карактеристика шумско-привредног подручја калиновачко-трновског лако је запазити да овдашњи шумари имају заиста ријетку привилегију да газдују живописним предјелима на обронцима наших најљепших планина

ШГ "Зеленгора" Калиновик газдује шумом на површини од 35.022 хектара и дјелује на подручју општина Калиновик, Трново и Источна Илиџа, те једним мањим дијелом на подручју општине Фоча. Високе шуме с природном обновом заступљене су на површини нешто већој од 21.000 хектара, а ниске шуме на површини од 6.415 хектара. Шумске културе заузимају површину од 436 хектара, на такозване неподесне површине за газдовање отпада 1.961 хектар, док

преостали дио има третман такозваних привремено неподесних површина

за газдовање, јер је ријеч о подручју на којем има заосталих мина из протеклог ратног периода - технички су подаци које износе у ШГ "Зеленгора", не заборавајући поменути и да је испод једног од врхова истоимене планине, чувеног Тодора, у одјелу 177 и дијелу одјела 176, издвојено око стотину хектара шума високе заштитне вриједности.

Ријеч је, дакле, о шумама тзв. прашумског типа, а карактеришу их стабла јеле, смрче и букве, чији пречник прелази 120 центиметара, док њихова висина достиже чак и до шездесет метара. На том подручју, наравно, не може се видјети ниједан пањ, што значи да у тим одјелима никада и није било сјече, док Зеленгору као планину додатно краси и "Предио дивине" с теписима модрозеленог бора кривуља, али и алпским лишајем и маховином чије је природно зеленило готово нестварно обојено и нијансама сиве и смеђе боје.

За све који су нешто чули, или пак прочитали о поменутим планинама, подразумијева се и да знају за десетине језера у којима се огледа њихова ријетка, може се слободно рећи савршена љепота са свим степенима вегетације.

Ако се свему овоме дода и легенда да Трескавица има извора колико и година дана, те да се на подручју којим газдује ШГ "Зеленгора" налази и извор кристално чисте ријеке Неретве, те њен најљепши, горњи ток у који притичу Језерница, Љута и још неке мање притоке, али и бисерна ријека Бистрица која од подножја Трескавице и Междра пробија кречњачке клисуре кроз Сијерачке стијене, као и ријека Жељезница, постаје јасније одакле извире и наслов овог текста. Заиста, овдашњи шумари су чувари истинских природних бисера Републике Српске.

С. Шекара

Дуга традиција

ШГ "Зеленгора" има дугу традицију, а први пут је формирано 1961. године, до када је било у саставу некадашње "Дрвне индустрије". Деценијама је било раздвојено, да би поново било сједињено 1994. године, а поново раздвојено само двије године послје. Одлуком Владе РС од 28. септембра 2005. године, сједињује се са ШГ "Трескавица" из Трнова, од када функционише у актуелној форми као ШГ "Зеленгора" Калиновик са Шумском управом Трново.

Велибор Лаловић, директор ШГ "Зеленгора" Калиновик

ДОБРИ ДОМАЋИНИ ГЛЕДАЈУ МЈЕСЕЦИМА УНАПРИЈЕД

■ Шумско газдинство "Зеленгора" из Калиновика примјер је успјешног привредног колектива, који је и у периоду обиљеженом општом економском и финансијском кризом остварио позитивне пословне резултате

■ Добром организацијом и припремом производње, увођењем властитих средстава у тај процес, те максималним ангажманом запослених, досљедним поштовањем смјерница које је дало ЈПШ "Шуме РС", ШГ "Зеленгора" је сврстано међу шест најбољих газдинстава у Јавном предузећу.

Кључ успјешног, позитивног пословања ШГ "Зеленгора" је у доброј организацији и припреми производње, као и досљедном поштовању одредби и смјерница ЈПШ "Шуме РС". Приступ у раду потпуно је синхронизован са општим циљевима и задацима јавног предузећа, а креиран је кроз практично свакодневну комуникацију са комерцијалним и производним сектором, што се показало као добар рецепт и, што је најважније, потврдило на терену и у позитивном билансу пословања.

ШГ "Зеленгора" Калиновик са Шумском управом у Трнову приводи крају, по свему судећи, врло успјешну пословну годину. Шта је допринијело томе да и у периоду који је обиљежила економска криза остварите позитивне резултате?

- Трудим се да добром организацијом и припремом производње, имајући у виду и чињеницу да је то изузетно битно на подручју које карактерише велика надморска висина, па тако и оштре и дуге зиме, те обилне сњежне падавине, у пословну годину уђемо потпуно спремни, са јасно де-

финисаним задацима, али и циљевима које желимо остварити. По мом доласку на мјесто директора, одмах смо расписали јавне позиве за извођаче пројеката у овој години, што је допринијело то да смо у првом тромјесечју имали стопроцентно остварење плана. Са друге стране, на вријеме су потписани и уговори о сукцесивној испоруци трупаца, чиме смо превазишли проблеме из ранијих периода, а колико је важан добар почетак, показало се и касније, јер је успјешан тренд настављен, тако да је за првих девет мјесеци (прошле године) од продаје шумских дрвних сортимената остварен укупан приход од безмало 3,3 милиона КМ, при чему је остварена и нето добит од 140.000 КМ. Ови подаци указују на то да смо

домаћински пословали, што ће на крају године, уз реализацију још 4.000 планираних кубика, за показатељ имати испуњен, па чак и пребачен првобитни план производње. Добри домаћини гледају мјесецима унапријед...

Значи ли то да већ креирате јасне производне планове?

- У поднебљу гдје газдујемо вријеме је веома битан фактор, што значи да ми морамо на прави начин искористити буквално сваки дан и ући спремно у наредни пословни период. Већ смо извршили припрему производње, почев од извођења радова на дозначавању, преко завршетка извођачких пројеката за одјеле у којима ћемо до године радити, па све до израде почетног производно-финансијског плана. У овом мјесецу биће расписани јавни позиви, па очекујемо да ћемо већ у децембру имати сасвим јасну слику о томе ко ће, шта ће и гдје радити. То је претпоставка за успјех, а ми у ШГ "Зеленгора" желимо да је правовремено створимо.

Чињеница је да сте увођењем властитих средстава у производњу остварили вишеструке ефекте, па чак постигли и ефикасност у сегменту јавних позива, који, како чујемо, нису поништавани?

- Увођењем властитих средстава у производни процес и планираном годишњом реализацијом од 8.000 до 12.000 кубика сопственом механизацијом и радном снагом, створили смо претпоставке да дјелујемо и у периоду када већина приватних извођача не ради, те тако обезбједили и континуитет у производњи. То је у конкретном случају спријечило неке негативне појаве у смислу пропадања тендера, што је утицало на губитак времена, што је било и те како важно у помену-

Сертификат потврда за бригу

ШГ "Зеленгора" Калиновик добитник је престижног сертификата Forest Stewardship Council-FSC, који потврђује друштвени, економски и социјални карактер у газдовању шумама, те гарантује да ће газдинство и убудуће поклањати важну бригу ономе што се у стручним круговима третира као његовање општекорисних функција шума.

Организација, радници, плате...

Поред Шумске управе у Трнову, ШГ "Зеленгора" из Калиновика у свом саставу има још три привредне јединице: "Црвањ-Живањски поток", "Равна гора-Машће" и "Междра-дио", а располаже са укупно 536 одјела, што је респектабилна бројка. У газдинству су тренутно запослена 122 радника, међу којима је и пет младих приправника, а с обзиром на околности, није неважно истаћи да су ове године редовно исплаћиване плате.

тим условима, односно у ситуацији када је вријеме јако битан фактор за добро организован производни процес. Са друге стране, увођењем у производњу трактора, које смо добили по програму Владе РС, те такозваних тегљача, постигли смо својеврсну рационалност и остварили одређене уштеде, које можемо третирати и као добит, с обзиром на то да засигурно постоје ефекти који се виде када упоредимо сегмент учинка са сегментом потрошње. Наравно, постоје још и потешкоће које носи такозвано уходавање, док нам је, можда, и онајвећи проблем у овом дијелу својеврсна крутост Закона о јавним набавкама у ситуацији када имамо потребу да санирамо квар на некој од машина, а када због процедуре морамо чекати и обустављати производњу. Често имам обичај рећи да је шума фабрика на отвореном, а јасно вам је да сваки застој у било којој фабрици нега-

тивно утиче и на производни процес. Но, шта је, ту је, сналазимо се и радимо колико можемо. За сада смо задовољни.

Шумско-узгојни радови су важан сегмент у раду свих газдинстава. Да ли сте задовољни резултатима оствареним на том плану?

- Увијек може и боље. Током прољећних радова (прошле године) извршили смо пошумљавање у вриједности од 14.420 КМ из властитих средстава, засадивши петнаестак хиљада садница на шест хектара, док смо из средстава ресорног министарства у Влади РС извршили шумско-узгојне радове у вриједности од око 46.000 КМ и том приликом пошумили 16 хектара, засадивши око 40.000 садница. Када је у питању јесењи период, који је дјелимично још у току, извршено је пошумљавање 46 хектара са око 115.000 садница, а треба истаћи да су за реализацију ових радова ангажовани наши рад-

ници, те у једном дијелу основне школе, планинарска удружења из Трнова и Калиновика, као и овдашње Културно-умјетничко друштво, за шта смо издвојили скоро 70.000 КМ. Иначе, укупна вриједност шумско-узгојних радова износи око 340.000 КМ, при чему с поносом можемо истаћи да је ШГ "Зеленгора" за ове намјене обезбиједила више од 280.000 КМ из властитих средстава, што нам је омогућило већ поменуто домаћинско пословање.

С. Шекара

Шумокрадице под контролом

У ШГ "Зеленгора" кажу да, иако покривају велико подручје од подножја Игмана и Јахорине све до Првња, немају већих проблема с крађом шуме, што је резултат доброг и одговорног рада 12 шумара.

- Не можемо рећи да крађа нема, али добрим радом смо те појаве успјели свести тек на спорадичне случајеве, који су третирано на адекватан начин, подношењем прекршајних, односно кривичних пријава - објашњава Лаловић.

Војо Бозало,
технички директор
ШГ "Зеленгора"

Војо Бозало (лијево)
и новинар Драго
Тодоровић (десно)

ГОСПОДАРИ СУДБИНЕ

ШГ "Зеленгора" је до почетка новембра (прошле године) властитим средствима у производњи извршило сјечу и извоз око 8.000 метара кубних шумских дрвних сортимената, а уколико нас вријеме послужу, та бројка би до краја године могла бити заокружена на десет хиљада кубика - потврђује Војо Бозало, технички директор газдинства, којег смо затекли у обиласку једног од одјела При-

вредне јединице "Равна гора-Машће". Каже да могу бити и те како задовољни утичком, као и потрошњом механизације, те тврди да су се трактори на терену показали као ефикасно средство, тим више, јер на овом подручју није било ни довољно приватних предузећа која се баве сјечом и извозом шумских дрвних сортимената. - Можемо потпуно слободно да планирамо и рачунамо на

извршење плана, што раније није био случај, управо због недостатка довољног броја квалитетних извођача који би се латили посла на овом, ипак, тешком и захтјевном терену. Сада смо, на неки начин, господари своје судбине, односно у прилици смо да обезбиједимо континуитет у производњи, што је важно за добро пословање - каже Бозало.

С. Шекара

Сарадња с локалним заједницама на завидном нивоу

ДУГОВЕ ОТПЛАЋУЈУ, ПРИВРЕДУ ПОДРЖАВАЈУ

У ШГ "Зеленгора" истичу да имају добру сарадњу са локалним заједницама, која се не огледа само у спремности газдинства да кроз укључивање школа, културних и спортских дружина, те ловачких и планинарских удружења у послове на пошумљавању потврди своју друштвену одговорност, већ и у напорима да се испоштују све финансијске обавезе, али и подрже привредни субјекти који се баве примарном прерадом дрвета, а запошљавају знатан број радника у овдашњим општинама

- Одлуком Управе ЈШП "Шуме РС" склопљен је уговор о репрограму дуговања према општинама, који подразумева да заостале обавезе из прошле године измиримо у десет рата. Ануи-

тете редовно измирујемо, а у добром дијелу успијевамо сервисирати и текуће обавезе, тако да је ситуација знатно боља него прошле године - каже Велибор Лаловић, директор ШГ "Зелен-

гора", који као најбољу илустрацију добре сарадње са општинама истиче примјер коректног односа газдинства према предузећу "Дрвомерц-Прибинић" из Теслића, које је под закуп узело дио простора некадашње калиновачке пилане, која је сада у власништву ове општине.

Ријеч је о предузећу које се бави примарном прерадом букових трупаца, те у свом производном процесу ангажује 27 радника, што је више него респектабилна бројка за малу и изразито неразвијену општину попут Калиновика.

- Добро знамо колико Калиновику значи обезбијеђена егзистенција за тридесетак овдашњих породица и стога се, уз пуно разумијевање ЈШП "Шуме РС". Трудимо да овом предузећу испоручимо потребне количине сировине - говори Лаловић. Да је сарадња с локалним заједницама на завидном нивоу, потврдили су и први људи општина Трново и Калиновик - Горан Вујичић и Милева Комленовић, с тим што начелница варошице подно Зеленгоре и Трескавице није заборавила да подсети ни на податак да је ЈШП "Шуме РС" добитник највећег општинског признања.

С. Шекара

Стара липа, заштитни знак ШГ "Зеленгора"

СВЈЕДОЧИ ВЕЋ ТРИ ВИЈЕКА

Стара крупнолисна липа у селу Јелашца надомак Калиновика, за коју стручњаци процјењују да је стара више од 300 година, својеврсни је заштитни знак ШГ "Зеленгора" и ниједи свједок који сопственом постојаношћу, величином и снагом, већ три вијека свједочи о издашности овдашње природе и шуми као њеном прелијепом дару. Овај изузетни изданак евидентиран је и у Републичком заводу за културно-историјско и природно наслеђе, а представља вјероватно јединствен примјерак липе на ширим просторима и нешто што би свако ко

пролази калиновачким крајем требао да види.

- Ова липа је у посљедњих неколико година претрпјела мања оштећења, али познато је да ју је све донедавно карактерисало стабло које није могло обухватити, вјеровали, или не, ни деветоро људи, што је свакако представљало раритет и појаву вриједну пажње - каже Велибор Лаловић, први човјек калиновачког газдинства, не кријући жељу да липа и у даљој будућности буде заштитни знак овдашњег шумско-привредног подручја.

С. Шекара

Радоје Мандић, пензионер и најстарији активни калиновачки ловац

ПРИРОДА ЈЕ ЈАЧА ОД СВАКЕ СИЛЕ

■ Шездесетчетворогодишњи пензионер Радоје Мандић, који је радни вијек провео у шумарству, један је од најстаријих ловаца, а активни је члан калиновачке ловачке дружине "Загорје"

- Није лако јурити дивокозе и осталу дивљач по врлетима. Али, ја то чиним и данас, јер ко се једном заљуби у ову природу, шуме и пропланке, са њима се дружи довијека - прича Радоје, додајући да га то цијелог живота држи, води и храбри.

Овај врсни ловац, који је далеке 1967. године одстријелио и медвједа капиталца оцијењеног са чак 384 поена, а који је тада освојио и златну медаљу за бившу Југославију на сајму у румунском главном граду Букурешту, препоручује младима да се управо врате природи, те истиче да га јако радује што нова генерација младих калиновачких ловаца више пажње и поклања сређивању ловишта и узгоју дивљачи него својерсној трци за

трофејима. - У последње вријеме смо урадили велика хранилишта, као и четири високе чеке, којих није било у предратном периоду, што свакако упућује на закључак да су ови млади, уз помоћ нас старијих, направили искорак - вели чича Радоје. Упућује похвале и на адресу руководства и радника ШГ "Зеленгора", који чувају

шуму више него што се то некада чинило. - Драго ми је што се све више пошумљава, а чини ми се да се и природа некако јаче отима и да се шума обнавља брже него што се реално може очекивати - закључује Мандић, наглашавајући да је "природа јача од сваке силе"...

С. Шекара

Ако буде стани, пани...

Некада се у Калиновику, каже чича Радоје Мандић, пјевала пјесма: Ако буде стани, пани, радићемо у пилани... У почетку се, с обзиром на непостојање традиције у шумарству, значење пјесме сводило на ругање радницима пилане, јер се сматрало да тамо ради само онај ко нема стоку и добро имање, да би вријеме, као најбољи судија, касније показало саввим супротно...

Шумско газдинство "Рибник" остварило завидне пословне резултате

ДОБИТ ПРЕКО ПЛАНА

Добит од 1,8 милиона КМ сврстао је ово шумско газдинство у ред најбољих и најуспјешнијих предузећа у саставу ЈП "Шуме Републике Српске", каже Стојичић

Шумско газдинство "Рибник" из Рибника, чија је основна дјелатност експлоатација, узгој и заштита шума, у прошлој години остварило је добит од 1,8 милиона КМ, чиме су се сврстали у ред најбољих и најуспјешнијих предузећа у саставу ЈП "Шуме РС"

Зоран Стојичић, директор овог ШГ, каже да економска криза није умијешала прсте у пословање овог предузећа, имали су добре купце, тачније словентне купце, што у наше вријеме економске кризе није честа појава за шумска газдинства, која муку муче с наплатом потраживања.

- Наш производни план извршили смо са 102 одсто и то је утицало на наш финансијски резултат - истакао је Стојичић.

Према његовим ријечима, прошло-годишњим производним планом је предвиђена сјеча 126.122 кубика дрвета, те је у првих десет мјесеци било отпремљено 108.968 кубика, што је 86,33 одсто годишњег плана.

- Увијек је за извршење плана потребно велико залагање и ангажовање запослених, који су поред одређених проблема показали да су спремни уложити напоре да би зацртани задаци били овако добри - истакао је Стојичић.

Он каже да у оквиру ШГ постоји и сектор за ловство, гдје се баве узгојом и заштитом дивљачи у привредном и спортском дијелу ловишта Рибник, те да у оквиру овог газдинства послује и хотел "Вучја пољана".

- Наше предузеће формирано је 1996. године одлуком Владе Републике Српске, и од тада до данас газдује на скоро 32.000 хектара шумских површина. У питању су радне јединице Мулеж-Љубинска планина, дио Димитора, Врановина-Осоје, Потоци-Ресановача,

дио Бобоја - Рибник - Шиша - Палеж - појаснио је Стојичић.

Високе шуме с природном обновом заузимају површину од 20.247 хектара, високе деградиране шуме 275 хектара, шумске културе заузимају 2.451 хектар, изданаке шуме 4.674 хектара, на 2.406 хектара су голети погодне за газдовање, док је на 1.930 хектара голети неподесне за газдовање.

Стојичић је рекао да ШГ "Рибник" тренутно запошљава више од 250 радника, од којих је 18 високообразованих. У наредном периоду планирају запослити више младих стручњака.

- Отварају се могућности да ангажујемо још радника, а прије свега раднике за сјечу и трактористе. За послове сјече је тешко наћи одговарајуће особе, јер немамо као раније неопходну стручну обуку за тај изузетно значајан посао - рекао је Стојичић.

Стојичић истиче да би у наредном периоду требало много више да се поради на побољшању техничке опремљености у појединим фазама, јер садашњи ниво није баш задовољавајући.

- Што се тиче организовања предузећа, а с обзиром на велико подручје којим газдујемо, поред дирекције у чијем се организационом дијелу налази Служба припреме производње, Служба производње, Служба за правне послове и рачуноводство, Служба за комерцијалне послове, постоји још пет других радних јединица - казао је Стојичић те додао да су оне организоване на територији на којој се изводе радови и то Црквено, Вучја пољана, Лисина, Ситница и посебна РЈ за лов, угоститељство и споредне шумске производе. Оваква организација, каже Стојичић, обезбјеђује најоптималније кориштење како радне снаге, стручног особља, тако и механизације коју посједују.

- Љети је мало лакше, али зими треба имати у виду да је овај посао врло тежак, јер су зиме на надморским висинама дуге и тешке, с великим сњеговима, па у том случају поред производње морамо и шумске путеве одржавати проходним, што није једноставан посао - истакао је Стојичић.

"Фокус", 18.07.2011.

ВОДА ЈЕ СВЕТА МАЈКА ЖИВОТА

Када би на Земљи све изгорило, остала би вода и у води искра новој животи.

Сенека

Вода је света мајка живота у којој је све записано. Срце и крвоток зелене љепотице – Планете Земље!

Студенац је најчистија суза у оку земље.

Ма гдје да се оде - у географији унутрашњег простора теку љековите завичајне воде.

Кад се вода напоји свјетлиошћу у њој се рађа клица живота.

Киша је покретна вода која оплоди земље у чуду стварања. Небеска суза на Земљи, која се грли са околином, посуђујући оно што ћеш у безграничној љубави даривати људима.

У води је сјећање на све оно што смо били и што ћемо бити.

Умивање је дар Божије милости које озрачи лице свјетлошћу његовог видјела.

У облацима корача сјенка наше пролазности, чежња духовних уздигнућа.

Нема боју, али боји, нема укуса и мириса, али их омогућава!

Све осим воде гори, а она ватру гаси.

Ма гдје да је - Божије Пријестоље је над њом! Памти молитву изговорену свјетлошћу ријечи.

Извор је енергетска суза Божије ријечи, света мајка живота на Зеленој планети. Вода је огледало колективне свијести.

На почетку живота 99 посто, кад новорођенчета 90 посто, у одраслој доби 70 посто и дубокој старости 50 посто.

Вода је текући стожијер живота. Ко то схвата види свијет у проширеним димензијам.

Ако помислимо да смо били вода, приближит ћемо се одговору шта смо, ко смо и куда идемо.

Жива када се креће, а када стоји - умире!

Живот је кретање, пише у твојој чаробј поруци људима.

Света мајко живота: немаш сјенке. Ко осјети твоје трептаје, плиму и осеку, мјесећеве мијене и треперење чудесне енергије простора, читалац је невидљиве књиге Природе. Признаје старост од зачећа!

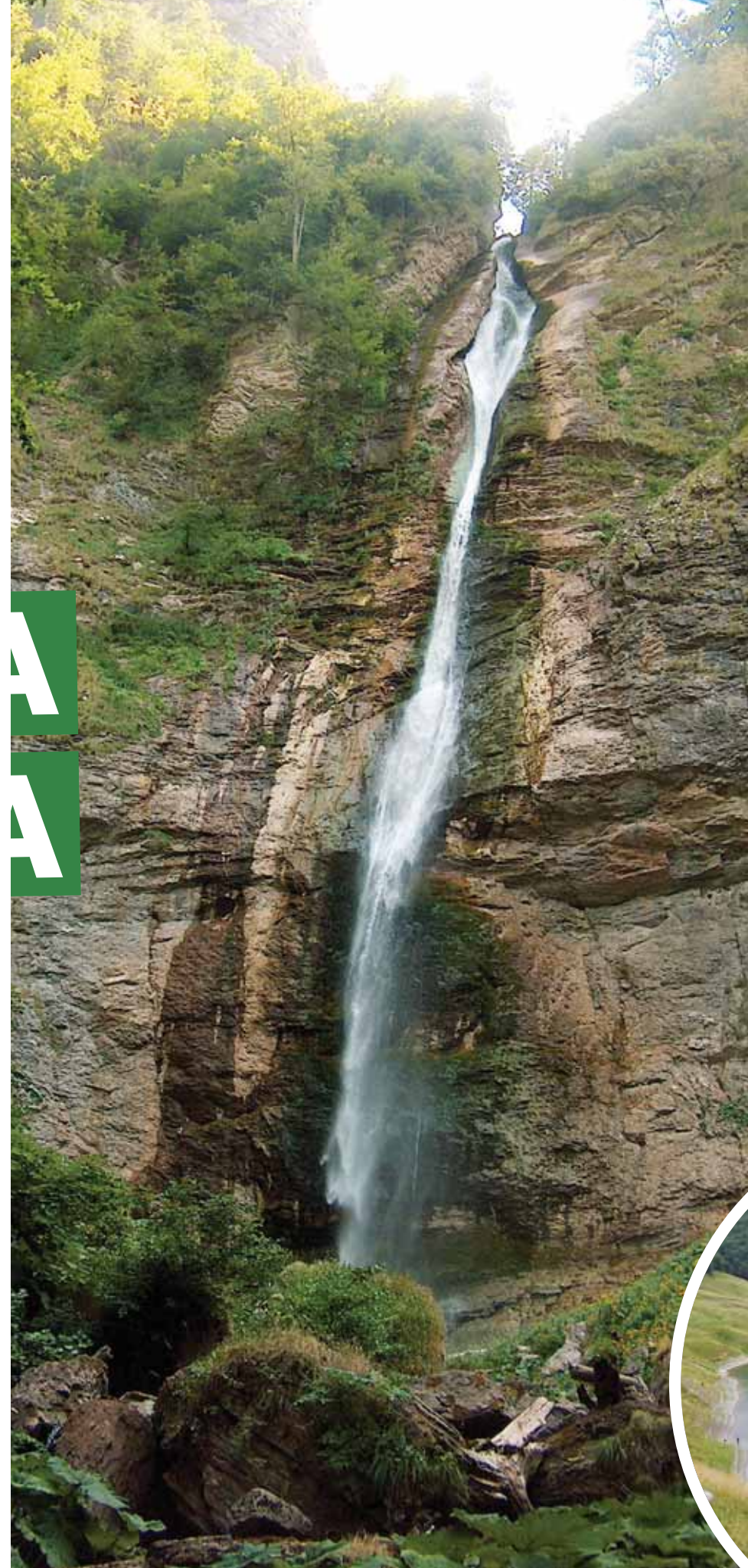
Енергију пренесиш нашим тијелом и Планетом.

Крунски свједок – природа, тече у мени као вода!

У ватри цвили твоја душа!
Земаљска суза је света вода!

Прилагођаваш се путу и освајаш га, не заборављајући свој циљ: море и облаци!

Твоја моћ над свијетом је.
Над бистрим изворима бијелио сам
кошуљу језика, пун свјетлости, са сјеном
неказаних ријечи.

Увијек се пјенушала бијела вода
жудње у мени.

Имаш живу душу Бога у себи.

Осјетиш мисли, ријечи и дјела чо-
вјекова.

Под Острогом, мисао стане, а онда,
попут Теслиних скаларних таласа, пу-
тује брзином ума, стапајући се се водама
којима смо се окупали у чину Светог
Крштења.

Памиш све оне којих је било, којих
јесте и којих ће бити. У памћењу је
свјетлост Божије ријечи.

У Теби сам нашао невидљиву фор-
мулу свог животног наука.

Срећи мојој није било краја када се
то то откриће објавило... Умножила се
моја необичност у поимању.

Ти си ми открила тајну која дјелује
на сва жива бића.

Лијечила си све моје болести!

Недељко Жугић

Запис поводом Свјетског дана шума (21. марта)

ШУМА ЈЕ САВРШЕНА ЕКОЛОШКА ФАБРИКА

Почетак је прољећа, дозволимо природи да се пробуди, сјетимо се оног што нам она пружа и заштитимо је!

Окружени мноштвом неприродног материјала лако се отуђимо од природе и заборављамо њен значај за наш опстанак. Зато је важно да се подсјетимо на **Свјетски дан шума (21. март)**.

Идеја о Свјетском дану шума рођена је на 23. сједници Генералне скупштине Европске пољопривредне конфедерације 1971. године. Касније, исте године, Организација УН за храну и пољопривреду (ФАО), подржала је идеју, вјерујући да би такав догађај допринио повећању свијести о значају шума и сагласила се са годишњим обиљежавањем у цијелом свијету.

За обиљежавање симболично је одабран 21. март, први дан прољећа, у знак буђења природе и вегетације, али и као знак новог почетка вјечитог обнављања живота.

Шума није само обична скупина дрвећа, већ сложена биогеоценоза шумског дрвећа, које међусобно утиче једно на друго и на средину у којој се налази, те заједно са осталим биљним и животињским свијетом који је окружује формира сложени екосистем који зовемо шумом. У шуми, у међусобној корелацији живе готово све биљне и животињске врсте, а у шумском земљишту се налазе бројни варијетети бескичмењака, бактерија и гљива које имају есенцијалну улогу у кружењу материја у земљишту, шуми и природи у цјелини.

Шума је савршена еколошка фабрика, али и идеално станиште за бројни живи свијет и благодат за човјека. Користећи искључиво природне сировине – угљен-диоксид и воду, сунчеву енергију као извор енергије, у стању је произвести знатне количине биомасе (дрво, лист). Има повољан утицај на кружење воде у природи, на

атмосферске прилике (временске и климатске), станиште је бројних биљних и животињских врста и наравно, произвођач кисеоника.

Шуме су данас вишеструко угрожене од разних утицаја. Највећи утицај врши човјек, који неконтролисано сјечом и експлоатацијом великих шумских површина значајно смањује шумски фонд. Такође, велики утицај на уништавање шума имају пожари, суше, лоши природно-еколошки услови за опстанак шума, природне непогоде и сл.

Иако бисмо морали свакодневно о овоме мислити, стварати и примјењивати навике очувања природних ресурса, потребно је да бар једном годишње оваква добра буду најважнија тема и приоритетан задатак човјечанства. **Кинеска изрека каже: Најбоље вријеме да посадиш стабло било је прије 20 година. Друго најбоље вријеме је - сада.** Нека то буде наша водиља на путу превазилажења свјетских еколошких проблема било које врсте, порука која говори да нема времена за чекање и да само заједничким дјеловањем можемо остварити очување природе и опстанак човјека у њој.

Свјесни смо значаја, али подсјетимо се и на посљедице претјеране (зло)употребе природе, загађења и уништења, јер колико год да је природа способна да се сама одржи и регенерише, има и у томе границе и потребна јој је човјекова заштита.

А човјек јој то дугује.

Општа скупштина Уједињених нација је Резолуцијом од 22. марта 1993. одлучила да се **22. март сваке године обиљежи као Свјетски дан вода**. Идеја се састоји у томе да се на тај дан у читавом свијету скрене пажња на проблеме везане за воду и водне ресурсе.

"Ко влада нафтом, влада државама, ко влада храном, влада људима, ко влада новцем, влада

свијетом, ко влада питком водом, влада животом". (Х. Кисинцер)

Вода је темељ живота и ништа је не може замијенити. Без хране човјек може живјети седмицама, а без воде не више од три дана. Од укупне количине воде на нашој планети 97% је слано. Само 3% је слатка вода, од чега је већина смрзнута у поларним леденим подручјима. Мање од 1% воде на Земљи доступно је за нашу употребу.

Па ипак, вода се не цијени, троши се неконтролисано и неравномјерно у различитим крајевима свијета, и крајње нехумано загађује.

Познато је да су ријечна корита мјеста за одлагање отпада. Апелујемо на грађане да се коначно почну понашати брижније према води. Ради се мало и недовољно, скоро ништа на чишћењу и очувању ријека, језера и воде уопште! Човјек се понаша неодговорно.

Резерве чисте и питке воде је све мање! Узрок је људска рука, небрига и немар! Но, потребно је да се и надлежни укључе у заштиту и да се законски уреди ова област. Јер, без казних мјера се очигледно неће ништа промијенити! Предвиђања су да због небриге за воду започиње борба, а постоји чак и опасност од међудржавних ратова. Више од два милиона дјеце годишње умре због недостатка чисте воде и канализације. То је око пет хиљада живота у дану. Свијест о бризи и очувању најважнијег ресурса је на веома ниском нивоу.

Само 22. марта се подсјетимо на значај воде, што би иначе требало чинити свакодневно. Све мање је резерви воде у свијету. Плаши чињеница да се ближимо времену када ће потреба за водом премаштити залихе.

Воду можемо да узимамо јефтинно из бистрога извора или да је скупо њлаћемо у пластичним боцама ако је буде. Избор је наш!

Блажо Продановић, дипл. инж. шум.

Записи о биљу и нама

Храст - лужњак, китњак, сладун

Храст лужњак или његово прекрсно име дуб, па отуд и наше прстаре дубраве, дубровници. Воли да се дружи са подземним водама. Његово разгранато коријење хрни се влагом из дубина.

Зато ћемо га највише наћи на глинастом и пјесковитом тлу, у равним предјелима, гдје чини тамно-модре стољетне шуме. Његово моћно дебло вине се и до четрдесет метара у висину.

Преморено уснулог мене сан ће нахранити снагом из коријена оног храста

на бријегу крај кућишта који ме памти вијековима.

Стихови су из моје књиге "Брат мој Тесла".

Код нас још живе и храстови: цер, китњак, сладун и медунац, а мала жбунаста чесмина живи уз јадранску обалу.

У мијешаним шумама хрст је чешће у друштву граба и јасена.

Моја мајка Ката нам је причала да је у току Првог свјетског рата, као дијете, са другом дјецом брала жир, пекла га у жару, вадилa месо из његових печених кућица и јела га. А њена мајка, моја баба Софија,

кувала је жир и његову кашу мијешала с крушним брашном. Као дијете, и ја сам сакупљала жир, али су њиме хрили свиње.

Познато је да су у доба глади Швеђани и Норвежани правили хљеб од жировог брашна.

Потврђено је да је жир као храна служио човјеку од најранијег доба, од неолита, код травара, на нашим пијацама, у свако ћемо доба наћи храстов лист, вјерујући да он лијечи нека плућна обољења и побољшава крвну слику. Његова кора служи за побољшање циркулације крви. Помаже у лијечењу неких нервних обољења и обољења зглобова.

Мој доживљај храста није ни његова хранљивост, његова љековитост. То је мудра постојаност храста. Његов дуготрајни живот који мирно и надмоћно свједочи о смјени десетине људских покољења. Дуб живи и по неколико стотина година.

Наслонила сам се на дебло храста, као што би се наслонила на оца, повјеравајући му своју слабост и умор. До усхићења ме доводила слика усамљеног, једног јединог храста у сред пољане над којом влада и заокружује је својим широким и дубоким сјенкама.

На пољани код села Крушевци на Романији, један овакав храст преточио се у моју пјесму - "Стабло".

Стабло

Насред поља
једино постоји осамљено
у својој тајни
никло из неба испуштеног сјемења
једно залутало давног вјетра вода
укотвљено
на себе свикло
у острвљу сивога бусења.

Из невидљивог лука хитних клис
у срце висоравни
од себе да се грана
и коријени
саму себи размножава
или га је недосежна божја рука
понијела увис
да самотништвом
самоћу своју умножава.

Дара Секулић

ГАШЕЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА

Да би пожар настао и одржао се, потребни су запаљиви материјал, довод ваздуха и топлота за загријавање и паљење тог материјала. Ова три елемента дејствују узајамно у одређеном квантитету, образујући на тај начин одређени узајамно-условни систем или пожарни троугао. Савремени начини гашења шумских пожара засновани су на елиминисању појединих елемената тог система, услед чега се нарушава њихово узајамно дејство. Гашење шумских пожара остварује се угушивањем, посипањем ивице пожара земљом, прекопавањем запречних појасева и канала, помоћу експлозива и противватре и најзад помоћу воде, хемикалија и ретарданата.

Да би пожар настао и одржао се потребни су запаљиви материјал, довод ваздуха и топлота за загријавање и паљење тог материјала. Ова три елемента дејствују узајамно у одређеном квантитету, образујући на тај начин одређени узајамно-условни систем или пожарни троугао. Савремени начини гашења шумских пожара засновани су на елиминисању појединих елемената тог система, услед чега се нарушава њихово узајамно дејство. Гашење шумских пожара остварује се угушивањем, посипањем ивице пожара земљом, прекопавањем запречних појасева и канала, помоћу експлозива и противватре и најзад помоћу воде, хемикалија и ретарданата.

Ивица наглог приземног пожара у току времена слаби и може се лако угасити свежњевима свјежег прућа или помоћу зелених грана које имају густу крошњу. Ефекат угушивањем састоји се у одвајању пламена од запаљивог материјала и охлађујућег дејства зелених грана и прућа. Најбољи ефекат се постиже клизајућим ударцем у правцу већ изгорјеле површине, а да се након тога помете угљевље и ситан отпад на већ изгорјелу површину. Ова

метода гашења је врло економична и ефикасна код слабих приземних пожара, мада се сматра примитивном.

Усавршавање ове методе гашења могуће је кориштењем мокрих метли или мокрих цакова са специјалним дршкама. Након угушивања ивице пожара неким од наведених средстава препоручује се засипање ивице пожара земљом или дејство водом, као сигурнијих средстава за локализацију и гашење. Земља може бити искориштена за засипање ивице слабог и средњег приземног пожара. При засипању ивице ватре земљом, пламен се механички угушује, запаљиви материјал се хлади и ограничава се приступ ваздуха. Овај начин гашења сматра се привременом мјером након које је потребно за локализацију пожара и гашење дејствовати и водом.

Појасеви и канали који се праве прекопавањем изолују запаљиви материјал од оног који већ гори, тј. представљају средство којим се елиминише гориво, као један од елемената горења. Исти се израђују на удаљености од најмање 30 метара од ивице пламена с тим што је минимална ширина ивице најмање двострука у односу на максималну висину пламена на ивици пожара, у условима без вјетра. У условима са јаким вјетром ширина појасева треба да износи и 4 метра. Овакав начин гашења је основни начин гашења подземних пожара.

Експлозиви се примјењују за постављање запречних појасева и канала. На утврђеној и означеној траси у претходно израђене отворе на дужини 2-10 метара постави се експлозив и затрпа земљом, након чега се изазива експлозија. Користи се код подземних пожара и на терену гдје се на други начин не може извршити локализација пожара. Гашење водом се такође препоручује као наставак примјене експлозива.

При изради запречних појасева ис-

пред ивице приземног пожара претпоставља се да ће се ватра ширити до појаса, али да неће прећи преко њега што се у највећем броју случајева и дешава код пожара мањег интензитета, гдје се запречним појасевима релативно лако заустављају ивица ватре на крилима и у позадини пожара. Међутим, фронт пожара се тешко може зауставити на овакав начин, с обзиром да при јачини вјетра од 6 м/с варнице с крошњи дрвећа лете и до 10 метара испред фронта стварајући нова жаришта.

Као један од начина заустављања фронта пожара примјењује се и паљење противпожара. Проводи се на тај начин што се испред фронта пожара спаљује приземно растиње на довољно широком појасу, чиме се ствара запречни појас, који изолује ватру од запаљивог материјала и онемогућава даље напредовање фронта пожара. Ватра настала паљењем противпожара пали се само према фронту пожара низ вјетар. Може се успјешно примјенити код устрајних и наглих овршних пожара.

ГАШЕЊЕ ПОЖАРА ВОДОМ

Вода при гашењу шумских пожара користи се прије свега као средство за хлађење сфере горења. Код приземног пожара издваја се знатна количина топлоте. У вези с тим нужна је и велика количина воде за гашење. Међутим, стварни расход воде обично не одговара прорачуну.

При додавању недовољне количине воде долази до њеног испаравања и само се смањује интензитет горења. Са друге стране, вишак воде представља само непотребно расипање. Није могуће да се вода расподијели по запаљеном материјалу тако да она потпуно и истовремено испарава.

На неким секторима воде има сувише, а на другим - мало. Дио воде пада на већ угашене секторе ивице пожара или на још незапаљено гориво и стога бескорисно пропада. Извјесна количина се испарава још у току пролаза кроз пламен. Због тога фактички расход воде за гашење пожара знатно премашује прорачунске норме и мијења се у широком границама, зависно од начина њеног кориштења.

Интензивност горења се смањује не само због охлађујућег дејства воде, већ и због дејства паре која се ствара при њеном испаравању. У слободној атмосфери један литар воде даје око 1.650 литара паре. Та пара непрекидно смањује садржину кисеоника у ваздуху

и самим тим доприноси прекиду горења.

Негативно својство воде, као материје за гашење пожара, представља ниска проводивост топлоте и слабо својство квашења. Због мале проводности топлоте, капљица воде, која падне на усијану плочу, дуже времје се котрља и задржава на њој. Загријавање и испаравање воде притом врши се углавном само на површини додиривања водене капљице с плочом. Аналогно томе, капљица воде, која падне на запаљену површину загријава се и испарава релативно споро. Због тога се знатан дио воде троши бескорисно.

При гашењу пожара настоји се да се вода примјењује у мало распршеном стању. Капљице воде имају у том случају велику површину загријавања и испаривања. Оне почињу да се загријавају у моменту пролијетања кроз пламен и равномјерније покривају запаљене површине, апсорбују топлоту и брже спречавају (прекидају) горење.

Слабо расквашујућа својства воде испољавају се у томе што капљица, након пада на суву површину дрвета или на лист растиња које има воштани површински слој, дуго задржава свој округли облик и не распада се. Та појава је повезана с великом површинском кохезијом капљице. Ради повећања ватрогасних својстава воде њој се додају омекшивачи. Омекшивачи су средства која смањују површинску кохезију и на тај начин стварају такозвану "мокру воду". Капљице "мокре воде" брже се разливају по запаљеној површини и брже прогнучу у дубину горећих материјала. При томе се гашење убрзава, а расход воде смањује. Ако воду примјењујемо у мало распршеном стању, и истовремено додајемо петролејни контакт као омекшивач, за гашење ивице приземног пожара троши се 0,3-2,0 л/м². Код приземних и подземних шумских пожара ватра продире дубоко у тло, у отпад, труле пањеве и тресет. Квашење таквих запаљивих материјала водом оздого не даје ефикасне резултате.

На површини запаљеног тресета, при хлађењу водом, смоласте материје се запекну и стварају водонепропусну кору испод које се наставља тињање. Да би се убрзало проницање воде у запаљене материјале (осим додавања омекшивача у воду) корисно је да се ти материјали раздробе, односно уситне. У ту сврху може се користити ударна снага јаких млазева воде који се избацују под притиском и великом брзином. Потрошња воде при томе много пута премашује количину која би била потребна само за квашење материјала и може да достигне 50 л/м² запаљене површине шума. Овакав ефекат се остварује дејством водених бомби авиона по опожареној површини.

При гашењу пожара на овај начин вода служи као средство хлађења, даље као средство које смањује довод кисеоника и као средство којим се разбија структура запаљених материјала. У зависности од потребе за доминантно искориштавање једног од тих дејстава, мијења се и техника гашења.

ГАШЕЊЕ ПРИЗЕМНИХ ПОЖАРА

Један од начина гашења приземних пожара јесте гашење водом или комбинацијом воде и хемикалија односно "мокрим водом". Дејство водом примјењује се за заустављање ширења и локализацију пожара различитим техничким захватима: истовременим опкољавањем пожара, обухватањем са фронта и позадине - свођењем пожара на клин. Ти тактички захвати комбинују се са различитим варијантама кориштења постојећих препрека, а и међусобно.

Опкољавање пожара представља захват када се гашење предузима истовремено по цијелој ивици која се дијели на поједине секторе. Опкољавање се може реализовати када локализација може бити извршена за 30-40 минута, или када се ради о пожару устрајног карактера који се веома

споро шири. Овај тактички захват обезбјеђује локализацију пожара за најкраће времје. Дужина ивице пожара се приближно одређује извијањем и може се оријентационо израчунати на основу пречника површине коју је захватио пожар, узимајући исту као дужину кружнице и дуплирајући добијени резултат због елипсоидног облика и извијености ивице. На основу дужине ивице ради се процјена времена потребног за локализацију пожара у односу на расположиво људство и средства, и како ће се за то времје развијати пожар.

Опкољавање (обухватно гашење) се обично комбинује са осталим начинима рада гашења при чему се ивица пожара дијели на секторе. На фронт пожара се упућују веће и искусније снаге за гашење. Гашење водом је један од начина рада који обезбјеђује истовремено заустављање и локализацију свих приземних пожара. Сви остали начини рада обезбјеђују локализацију само код слабих приземних пожара, у чистини, незапуштеним подручјима, на сувом пјешчаном тлу и у прољећно доба.

Тактички захвати гашења примјењују се у зависности од јачине пожара и од начина његовог гашења. При гашењу малих пожара користе се сва три захвата с тим што се приоритет даје обухватању, а затим фронталном нападу. Обухватање из позадине је прије свега погодно за заустављање ширења пожара средње јачине или великих пожара.

У пракси гашења описане методе примјењују се с обзиром на рељеф терена и препреке које стоје на путу ширења ватре. Осим тога, узимајући у обзир различите интензитете горења, на разним тактичким секторима пожара примјењују се различита средства гашења. Због тога треба узимати у обзир опште препоруке само као основу за разраду бољих тактичких рјешења, у зависности од конкретног случаја.

Приземни пожари који су захватили површину више од 15 хектара веома су разноврсни с обзиром на интензивност горења на разним одсјецима фронта и бокова. Фронт пожара може да пролази кроз различита шумска подручја и може се сходно томе и различито развијати. То ствара потребу да се примјењују различити начини гашења у једном истом тактичком захвату. У случају када се ради о пожару који је захватио 10-15 хектара, или више, план гашења је цијелиходно израдити у виду шеме на мапи или на ватрогасној карти шуме.

Напад на пожар не завршава се увијек успјешно. Због тога је корисно да се планом операције предвиди мјера за случај неуспјеха. У примјени разних начина гашења не смије бити шаблона, због тога руководилац гашења мора узимати у обзир специфичности конкретне ситуације и у складу са њима предузимати најцијелиходније ва-

ријанте за спровођење операције. Руководилац гашења мора да маневрише расположивим средствима и снагама, као и тактичким захватима у зависности од специфичности развојка пожара на појединим секторима ивице.

У плановима операције за гашење пожара неопходно је предвидјети да се људство послјије 2-3 сата рада замори и да им је потребан одмор, а послјије 6 сати рада људство мора да се смијени. До тог времена ефикасност рада екипа на земљи опада и до 40%. Треба такође узети у обзир могућност промјене правца вјетра, због чега може доћи до неочекиваног појачавања пожара на боковима, па чак и у позадини. Због тога руководилац гашења треба стално да се стара о расположивој резерви људства за гашење.

Горење се појачава за вријеме налета вјетра. У таквим моментима је цијелосходно да се чине кратки предаси и да се гашење обнавља када вјетар ослаби. На фронту пожара екипе које гасе пожар најбрже се замарају. Напад на фронт пожара стога треба добро прорачунати узимајући у обзир постојеће снаге, а сам напад треба спроводити енергично и брзо. Спор напад на фронт пожара, по правилу, завршава се одступањем екипа гашења.

Послије локализације приземног пожара врши се његово завршно гашење, које се може потпуно остварити на површини 5-10 хектара. У многим случајевима је цијелосходно да се омогући да запаљиви материјал потпуно изгори, а да се иза тога приступи завршном гашењу. Код великих пожара жаришта се гасе само на појасу ширине 10-20 метара који се налази уз ивицу пожара. Потреба да се изврши обезбјеђење простора послјије гашења проистиче из опасности од скривених неугашених жаришта која могу поново изазвати пожар. Прољећни нагли пожари не захтијевају већи обим радова за завршно гашење

терена, нити дуже обезбјеђивање. Пожари у току љета, обратно, захтијевају детаљно гашење и педантно обезбјеђивање. Поново распламсавање пожара представља тешку казну због пропуштених нужних мјера, а што се каткад дешава у пракси гашења пожара.

Обезбјеђивање пожаром захваћеног простора врши се на тај начин што се организује патролирање по ивици пожара. У прво вријеме се обилазак обезбјеђује сваког сата, а касније се продужава вријеме између претходног и наредног обилазка. Послије престанка обезбјеђења цијелосходно је да се периодично - послјије неколико дана - осматра погашена просторија јер се скривена жаришта могу активирати и послјије 10-15 дана, па и послјије дужег времена.

СПЕЦИФИЧНОСТИ ГАШЕЊА ВЕЛИКИХ ПОЖАРА

Велики шумски пожари појављују се на крају периода дуготрајне и јаке суше. У таквим условима, ријетко се јављају као појединачни. Погодне услове за њихово распламсавање представљају велика запуштеност шуме (сјечина), затим зиме с мало снијега, као и сува и вјетровита прољећа и масовно прољећно спаљивање остатака на сјечинама и искрченим подручјима. У неким случајевима, узрок за појављивање пожара представља потцјенивање накнадног гашења. Сакривена жаришта на појединим секторима задржавају се и у току двије до три седмице.

При јаком вјетру и у суво вријеме сви раније непотпуно угашени пожари поново се распламсавају. Велики пожари настају при јаком вјетру у вријеме суше, када се ватра за кратко вријеме шири на великој површини и

њено гашење постаје отежано и сложено. Такви пожари обично имају мијешани карактер, тј. они су дјелимично овршни, дјелимично подземни и дјелимично приземни. Пожари који захвате већу површину од 100 хектара гасе се веома тешко због сложене тактичке ситуације за гашење, с обзиром да у том случају настаје више пожара, различитог типа и интензитета, који захватају различите дијелове шуме. Ако је пожар захватио површину већу од 1.000 хектара, његову важну карактеристику представља не његов вид, већ његова размјера и непрекидно повећавање обима радова на гашењу. Ако се ради о мањим пожарима, операције се брзо завршавају и руководилац гашења не мора да се брине о сложеним и компликованим плановима рада за дуже вријеме.

Питање организације гашења пожара рјешавају се такође релативно једноставно. При гашењу великих пожара, морају се прије свега правилно организовати: руковођење људством, дејство и садејство, веза и комуникације, транспорт, исхрана, одмор и медицинско обезбјеђење. Локализација пожара мора да се спроводи по добро промишљеном плану, одлучно и упорно. Нарочито мора бити енергичан напад на фронт пожара. Успјех се мора ослањати на строги прорачун снага и средстава. Напад на фронт пожара не треба предузимати када је успјех сумњив. Када је пожар захватио велику површину, на примјер више од 100 хектара, за његову локализацију је потребно примијенити приземни противпожар. Одређени ризик, повезан с примјеном приземног противпожара код такве површине коју је захватио пожар мора се сматрати потпуно основаним.

Роберт Вулић

(Из књиге "Тактика и техника гашења пожара из ваздуха")

ПОЖАР

Шумски пожар је појава неконтролисане ватре и њено ширење у шумама.

Пожар настаје ако су испуњена три битна услова (тзв. пожарни трокут): присутност горива, присуство кисеоника те довољно висока иницијална температура.

Гориво мора бити довољно присушено: његова превелика влажност доводи до самоугушења. До самоугушења долази и када количина кисеоника у ваздуху падне испод 14%. Температуре запаљивости се крећу од 260-300°C. Одбачени опушак цигарете развија температуру од око 800°C. Тим се температурама може упалити било који материјал и уз ве-

ћи постотак влаге. Пожари наносе шумама велике штете што зависи од доба састојине, врстама дрвећа односно вегетације те о врсти пожара и његовом интензитету.

Старије састојине мање страдају од млађих због дебљине коре која је врло добар изолатор.

Камбијски слој односно ћелије угибају при температури од 54°C за десетак минута.

Ако пламен захвати читаво дебло, камбиј у зони захвата потпуно пропада, а затим и цијело стабло.

ВРСТЕ ПОЖАРА

Шумски пожар се јавља у неколико облика. Ниски или приземни пожар захвата само мртви материјал на тлу и ниско растиње.

Редовно се брзо шири и постиже температуру пламена највише до 900°C. Пожар крошања односно високи пожар развија се већином из ниског пожара јаког интензитета.

Од тог пожара угроженије су врсте богате етеричним уљима и смолама (четинари).

Подземни пожар редовно се јавља на тресетиштима, шири се споро али причињава велике штете оштећујући коријење биљака.

Пожар појединачних стабала настаје ударом грома или паљењем ватре у шупљинама.

УЗРОЦИ

Шумски пожари настају рјеђе природним узроцима а најчешће људским фактором. Најчешћи је природни узрок пожар од грома а у неким земљама узрок је вулканска ерупција. Људски фактор је најчешћи узрок пожара а то су несретни случајеви (експлозија), непажња и груби немар (пољопривредни радови, радови у шуми, пролазници, излетници, туристи, дјечије игре итд).

Пожари могу настати намјерним

подметањем (пиромани, освете, политичке диверзије итд).

ОТКРИВАЊЕ ШУМСКОГ ПОЖАРА

Заснива се на организованој осматрачкој служби. Постоје два начина за њихово организовано откривање тј. стационарно и патролно.

Стационарно откривање обавља се с прегледних врхова терена с већ раније подигнутих објеката (торњеви, планинарске пирамиде, поштански и ТВ торњеви и сл), затим с објеката специјално подигнутих у ту сврху (осматрачки торњеви). Недостатак осматрања и врхова је то што осматрачи редовно не располажу добрим везама с центром за противпожарну заштиту шума.

Тамо гдје нема осматрачких објеката организују се патроле које се крећу утврђеним правцима како би се постигла што боља контрола.

Слабост патролирања је што између једног и другог пролаза прође доста времена те се иницијални пожар може знатно развити.

СУЗБИЈАЊЕ ШУМСКИХ ПОЖАРА

За добар успјех борбе против пожара важне су добре превентивне мјере, припремно стање и добро организовано непосредно гашење.

У превентивне мјере спадају одговарајући шумско-узгојни радови као противпожарне просјекне ширине око 15 м.

Други вид је обрезивање грана у млађим састојинама да би се спријечио прелаз ниског пожара у високи.

У превентивне мјере убраја се и пропаганда преко средстава јавног информисања, телевизија, као и семинари и едукација становништва. У превентивне мјере убрајају се и законски прописи и одлуке о заштити шума

од пожара.

За успјешно гашење важна је правност стручног особља и средстава за брзо дјеловање тј. способност шумарских и ватрогасних кадрова.

У добру претходну припрему спада и познавање температуре запалљивости материјала, познавање интензитета изгарања при одређеним временским условима, брзине ширења ватре и познавање количине потенцијалног горива.

За гашење пожара користе се моторне пиле, трактори и булдожери за прављење противпожарних пруга као и у тежим случајевима авиони бомбардери.

Као ручни алат користе се лопате, будаци, косијери, сјекире, челичне метле, грабље.

Најефикасније је гашење водом гдје се понекад својство побољшава хемијским препаратима ради бољег продирања воде у дрво. Додају се средства која смањују интензитет горења и брзину ширења.

Шумски пожар се гаси уклањањем горивог материјала, охлађивањем пламена или његовим гашењем.

Материјал се уклања чистињем изведене противпожарне пруге а посјечени материјал се пребацује лијево и десно од пруге тако да крошње стабала ближих ватри падну према пожарној линији а оне друге у супротном правцу.

Охлађивање пламена постиже се употребом воде или спречавањем приступа кисеоника до горива.

То се постиже набацивањем земље на пожарну линију. Набацивања земља или пијесак треба да покрију једним дијелом већ изгорјелу површину а другим још незапаљену.

Контрола гаришта је обавеза ради евентуалних жаришта која могу пожар поново разбуктати.

То су обично стари и трули пањеви, појединачна стабла итд.

Контролно особље мора водити рачуна да се потенцијална жаришта попршћу водом да би се са сигурношћу знало да је пожар у потпуности локализован.

ШГ "Дрина" Сребреница на подручју свог ШПП има двије управе у којим су запослена 22 лугара/чувара шума.

У посљедње вријеме пожари су сведени на најмању могућу мјеру, углавном појединачни и без већих материјалних штета.

За такву ситуацију треба захвалити првенствено лугарском особљу који своје обавезе у смислу спријечености пожара успјешно обављају као и сарадњи са МУП-ом и ватрогасном службом.

Наравно, превасходан фактор је и свијест мјесног становништва који у односу на раније године има озбољан приступ и додатни опрез при обављању свих пољопривредних радова.

Маријан Тадић, дипл. инж.

Шумски пожари на подручју крша

Подручје којим газдује Центар за газдовање кршом Требиње је крајње специфично и као такво има и посебан начин газдовања. На подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи површина шума и шумског земљишта је релативно велика и износи 126.286 ха (шуме у својини Републике) и 35.152 ха (шуме у приватном власништву).

Од укупне површине шума и шумског земљишта високе шуме заузимају свега око 2% што је и разлог више да се посвети велика пажња њиховој заштити. Највећа је заступљеност шибљака и голети, који заузимају око 80% укупне површине државних шума. Шибљаци, иако економски готово безвриједни, еколошки представљају право богатство на кршу. Сваки грм у Херцеговини је изузетно важан у пречишћавању ваздуха, везивању тла, спречавању ерозије и регулисању водног режима.

Глобално загријавање и пораст просјечних годишњих температура ваздуха узрокује чешће избијање пожара. Пожари у протеклом периоду, а поготово они из 2003. и 2007. године, у великој мјери смањили су зелени покривач херцеговачког крша. Свјесни смо чињенице да пожарима из године у годину губимо све веће површине под шумом што увелико утиче на природну средину овог подручја.

Пожари су претежно приземног карактера и већином гори ниско растиње и шибљак. Центар посебну пажњу посвећује заштити култура и високих шума. Када се појави више пожара дневно, приоритет у спасавању имају културе и високе шуме.

Гашење пожара на подручју Центра за газдовање кршом веома је отежано због комплексности и неприступачности терена као и недостатка воде. Некад су радници принуђени да по два сата пјешаче до мјеста пожара и да воду носе са собом јер терен није проходан за возила, што отежава само гашење пожара. Без помоћи осталих субје-

ката, нарочито ватрогасних јединица и Цивилне заштите тешко бисмо овај проблем ријешили ми сами.

У циљу повећања спремности за предстојећу противпожарну сезону Центар за газдовање кршом је почетком 2011. године, израдио годишњи план заштите шума од пожара у коме је приказан попис шума према степену угрожености од пожара.

У 1. степен угрожености од пожара спадају шумске културе, па због тога Центар за газдовање кршом им посвећује посебну пажњу. Ове године започета је акција чишћења од непожељних врста на локалитету Црквина. Акција се изводи у сарадњи с ватрогасним јединицама Требиња и Ластве и радницима ХЕТ-а.

У вријеме сезоне трајања пожара, Центар ће помоћу своје Осматрачко-обавјештајне службе и повремених радника вршити осматрање на одређеним осматрачким мјестима. Одређено је 8 осматрачких мјеста. Чуvari шума ће помоћу мобилне телефоније обавјештавати о избијању пожара.

Путем плаката Јавно предузеће је промовисало кратке бројеве за хитне ситуације 121 и 123. Центар за газдовање кршом путем медија упозорава становништво на опасност од пожара. Постављене су табле забране и упозорења на критичним мјестима.

За потребе хитних интервенција, Центар је оформио противпожарну екипу, која има 5 чланова, а биће ојачана и повременим радницима. Намјеравамо ангажовати око 20 повремених радника који ће помоћи чуварима шума у осматрању и гашењу пожара. Тимови имају одговарајућу опрему за гашење пожара као и средства везе. Списак тимова са опремом смо доставили свим ватрогасним старјешинама.

Центар планира ускладити режим рада и дежурстава у данима врло високог ризика од пожара.

Од материјално-техничких сред-

тава Центар располаже довољним бројем напртњача, млатилица, брентача, лопата, пила, превозних средстава лада нива и махиндра са уграђеним резервоаром за воду од 500 л, а у току 2011. планира да набави још напртњача, табли упозорења, теренско возило лада нива са уграђеним резервоаром за воду у зависности од финансијских средстава.

Урађен је програм заштите шума и објеката од пожара и достављен Дирекцији и ресорном министарству који иде на конкурс за расподјелу средстава проширене репродукције.

Урађен је годишњи оперативни план заштите шума и објеката од пожара у коме су разрађене активности и мјере на заштити од пожара.

На подручјима којим газдује Центар одређена су мјеста за снабдијевање водом за гашење пожара тј. државне чатрње, извори, ријеке, језера. У Центру се води књига евиденције о снабђености водом.

Успостављена је сарадња с Метеоролошким службом у Требињу од које свакодневно добијамо податке о температури, влази, вјетру.

У 2010. години на подручју Центра за газдовање кршом Требиње, у шумама у својини Републике регистровано је 18 шумских пожара на опожареној површини од 1.065 ха (од укупно 1.523 ха на нивоу Републике), а директна штета износила је 88.223 КМ.

На подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи у 2010. години у шумама у својини Републике и шумама у приватној својини регистрован је 21 пожар на опожареној површини од 1.467,38 ха. Причињена је материјална штета од 123.027,68 КМ.

У току 2011. године на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи регистровано је 39 шумских пожара на опожареној површини од 1.041 ха.

Центар за газдовање кршом обратио се свим субјектима за заштиту од пожара за сарадњу и помоћ за вријеме трајања сезоне пожара. Такође, помоћ очекујемо и од Центра јавне безбједности у ефикаснијем разоткривању починилаца пожара и њиховом адекватном кажњавању јер је 99% пожара изазвано од стране људи намјерно и ненамјерно и без кажњавања починилаца ових дјела нема ни успјеха на заштити од пожара.

Требиње, 16.06.2011. године

Мирела Васиљевић, дипл. инж.

Пожари на ШПП Вишеградском

Шумски пожари представљају велику опасност за шуме и шумска земљишта, и често попримају катастрофалне размјере.

Шумски пожари обично почну непријетне и прошире се брзо. Стихијско кретање ватре је тешко контролисати и наноси велике штете шуми и шумском земљишту. Ниједан други узрочник шумских штета није у стању починити штету у шуми таквих размјера као што је то шумски пожар, и зато су то често природне катастрофе.

На појаву пожара, на њихову јачину и брзину ширења утиче низ фактора. Услови који повећавају опасност од пожара на ШПП Вишеградском су, прије свега, вегетацијски јер су доминантне састојине црног бора (преко 70% на читавом ШПП) чија је запаљивост дрвета велика, а повећавају је смоле и етерична уља која испаравају, лако се пале и брзо шире. Већа бројност пожара је могућа јер су и климатски услови на нашем подручју, дуготрајна раздобља сувог и топлог времена са екстремним температурама ваздуха, такви да погодују запаљивости борових састојина. У сушно доба године, присутност вјетра отежава сузбијање пожара јер га врлоси вјетра преносе и шире десетине метара даље. Заједнице црног бора које се налазе на јако топлим перидотитским падинама, нагиба и преко 40 степени у којима је карактеристична флора серпентинофита, такође имају посебан значај са становишта заштите од пожара.

Најчешћи узрок пожара је човек и његова непажња, немарност, користољубље као и злонамјерност, и 90% шумских пожара су пожари настали на такав начин. То су пожари с "непознатим" узроцима. Пожаре из користољубља проузрокују најчешће грађани приликом прољетних радова на чишћењу ливада и обрадивих површина близу шума, спаљивањем ниског растиња и корова, гдје због непажње ватра измакне контроли и претвори се у пожаре с великим последицама.

Штете које настају су бројне и ненадокнадиве, директне и индиректне. Поред уништавања дрвећа, земљишта, хумуса,

животињског свијета, пожари последично узрокују низ поремећаја и других општекорисних функција шума, као што су регулација режима вода и климе, заштита земљишта од ерозије, производња кисеоника, умањује се естетска вриједност шума, рекреација, туризам и остало. Једноставно, поред директног губитка дрвне масе долази до поремећаја равнотеже у шуми и свих живих организма везаних за њу. Пожаришта постају огњишта заразе у шумама од штетних инсеката и биљних болести, губи се квалитет земљишта, јавља се коров и слично. Како су на ШПП Вишеградско од пожара најугроженије састојине црног бора, поткорњак који се јавља на тим пожариштима је Ипс сејудентатус (шестојуби боров поткорњак). Ако се што прије не обаве неопходни ванредни послови везани за санацију пожаришта, од сјече, заштите, до пошумљавања, опожарене површине бивају деградирани, закоровљене, чиме изазивају поремећај и у другим привредним гранама и споредним вриједностима шума. Санација опожарених површина захтијева изузетне људске напоре, велика финансијска средства и дуго временско раздобље како би се успоставило стање које је било прије пожара.

На ШПП Вишеградском, у раздобљу од 2000. до 2010. године настало је 57 пожара којима је опожарено 1.218,05 ха. Просјечно годишње опожарено је 121,80 ха или 0,02% државних шума и шумског земљишта којим газдује ШГ "Панос" Вишеград. Сви пожари су настали у високим шумама.

Највећи пожари су се десили у 2007. години због екстремно високих температура које су трајале веома дуг период и било је 6 пожара којима је опожарено 335,30 ха те су и настале штете знатно веће од просјека.

ШГ "Панос" Вишеград предузима и спроводи све потребне радње из своје надлежности у заштити шума од пожара и на тај начин приноси унапређењу целокупне заштите од пожара. За све државне шуме извршена је процјена угрожености од пожара, по којој су шуме

разврстане по степену угрожености од И до В.

У циљу противпожарне превентивне заштите проводе се узгојни радови (њега, чишћење, прореди), као и забрана ложења ватре у шуми и подизање свијести грађана о директним и индиректним последицама од пожара за сав биљни и животињски свијет, као и за човјека унутар тог свијета.

Учинак мјера које се проводе био би знатно већи када би и остали субјекти који су власници или носиоци отвореног подручја (пољопривредне површине, далеководи, путеви, одлагалишта отпада итд.), цивилна заштита, ватрогасне јединице, припадници Станице јавне безбједности, уложили веће напоре и додатно ангажовање на откривању проузроковача пожара који се воде као "непознати" и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а. Грађани, уколико су својим радњама и непажњом изазвали шумски пожар, починили су кривично дјело и неопходно је ангажовање полиције да ради по пријавама за пожаре на прикупљању информација у вези с настанком истих, јер имамо случајева да се на једном подручју пожари појављују узастопно, сваке године. Такав случај је у Хртар граду гдје се налазе сјемenske састојине црног бора и гдје су штете веће од просјечних, и гдје смо сигурни да пожаре намјерно подмећу. Без предузимања одговарајућих мјера из надлежности полицијских службеника против лица за која постоје основе сумње да су изазвали пожар, било са умишљајем било из нехата, не можемо идентификовати проузроковаче пожара.

Сагледавајући све штете и последице од пожара кроз протекли период на ШПП Вишеградском, уочавамо да је газдинство, уз добар план заштите шума од пожара, обуку радника, набавку опреме и ватрогасног возила, као и организовано извиђање и дојаву пожара, постигло значајне резултате у смањењу броја пожара и брзој и организованој интервенцији на сузбијању и гашењу истих.

Младенка Шипчић, дипл. инж.
Рајко Никитовић, шеф РЈ Узгој

ШГ "БОРЈА" ТЕСЛИЋ

Пожар у минском пољу

На укупној површини од 51.745,00 ха шуме којом газдује Шумско газдинство "Борја" Теслић у току 2011. године регистрован је један пожар. Дана 09.04.2011. године у РЈ "Блатница", ПЈ "Доња Велика Усора" у одјелима 33 и 34 избио је пожар изазван људским фактором. Пожар је приземни, природне састојине високе шуме букве и високе деградирание шуме букве и храста китњака. Изгорјело је 5 + 1 ха шуме. Радници ШГ "Борја" заједно с локалним становништвом МЗ Каменица су успјешно санирали пожар, након осам сати гашења. Пожар је захватио подручја у којима још има мина и остатака минскоексплозивних направа од последњег рата на нашим просторима. Без обзира на огроман ризик, радници шумског газдинства, као и локално становништво су дјеловали и на оваквом (дјелмично минираним) терену.

Кориштено је 10 напртњача, цистерна Ватрогасне јединице Теслић и трактор с цистерном мјесног ставништва. Пожар је успјешно локализован захваљујући брзој интервен-

цији и доброј сардњи становника МЗ Каменица, тако да су спријечене штете већих размјера.

С обзиром да Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" посједује сертификат Вијећа за надзор шума (ФСЦ), самим тим и одрдијељеност да се шумама и шумским земљиштем газдује у складу са строгим еколошким, социјалним и економским стандардима, а знајући да су шумски пожари највећа опасност за шуме и да је човјек најчешћи фактор појаве пожара, у Шумском газдинству "Борја" Теслић се редовно врши обука и контрола свих запослених, као и ширењу свијести на превенцији и заштити од пожара чије последице могу бити катастрофалне.

Због специфичности и распрострањености терена и дужинама општинске границе са више општина, укључујући и међуентитенску линију, још постоји велик број минских поља, тако да је стални рад на заштити од пожара неопходан.

Светлана Н. Готовац, дипл. еколог

ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ КВАЛИТЕТОМ ШУМСКИМ ПЛАНТАЖАМА

Драган Чомић је 16.10.2009. године на Економском факултету Универзитета у Бањалуци (постдипломски студиј: "Менаџмент пословних система") одбранио магистарски рад под називом: Економски аспекти увођења и побољшања квалитета производа (на примјеру предузећа "Индустријске плантаже" Бањалука). Усмена одбрана магистарског рада обављена је пред Комисијом у саставу: проф. др Гордана Илић, председник, проф. др Здравко Тодоровић, члан, и доц. др Милан Јовичић, члан.

Успјешном одбраном магистарског рада Драган Чомић је стекао звање магистар економских наука. Предмет истраживања магистарске тезе јесте одржива вишенамјенска производња и утицај квалитета индустријски произведене дрвне сировине на задовољење захтјева купаца и других заинтересованих страна и побољшање финансијских перформанси предузећа, а у складу са одредбама домаћег и међународног законодавства (стандарда). Код избора предмета истраживања водило се рачуна да мултидисциплинарно истраживање увођења и побољшања квалитета буде усмјерено на процесно оријентисану индустријски произведену дрвну сировину у подручју гдје функционише систем управљања квалитетом (QMS).

Првенствено је била потребна анализа свих економских аспеката побољшања и унапређења која су остварена након пројектовања, увођења и сертификација система менаџмента квалитетом у односу на претходни период, а затим је потребно фокусирати се на уочавање евентуалних економских слабости система менаџмента квалитетом и дати приједлоге за рјешавања истог.

Предузеће "Индустријске плантаже" треба да покаже производњу и економску способност сталног осигурања дрвне сировине брзорастућих врста четинара (производ), која мора испунити захтјеве и очекивања свих заинтересованих страна и актуелних законских прописа, укључујући стално повећање ових ефеката QMS-а и система у цјелини.

Неопходно је дугорочно анализирање претходних и пројекција будућих биланса, анализирање финансијског положаја за различите периоде пословања, као и утврђивање кретања парцијалних економских принципа: продуктивности, економичности и рентабилности. Проблем истраживања у овој магистарској тези везан је за производну и економску успјешност предузећа "Индустријске плантаже" Бањалука. Постављено је питање: да ли предузеће "Индустријске плантаже", након увођења система менаџмента квалитетом има повећање прихода, повећање квалитета производа, као и повећано задовољење купаца; да ли постоје могућности за континуално побољшање и унапређење QMS-а, побољшање финансијских перформанси предузећа, на који начин побољшати систем управљања квалитетом, као и квалитет производа током и након сертификација предузећа "Индустријске плантаже", из чега произилази и главни истраживачки проблем ове магистарске тезе.

Циљ истраживања у овом раду јесте идентификација и дефинисање економских аспеката квалитета улазно-излазних елемената процеса индустријске производње дрвне сировине, са објашњавањем њихове узрочно-последичне зависности и доприноса побољшању квалитета овог производа ради повећања нивоа задовољења потреба, захтјева и очекивања купаца, корисника и других заинтересованих страна, а све у циљу постизања успјеха у побољшању финансијских перформанси предузећа.

Све промјене финансијских перформанси предузећа прије и после увођења система менаџмента квалитетом праћене су преко анализе биланса, поређења парцијалних економских принципа: продуктивности, економичности и рентабилности, као и анализом финансијског положаја предузећа за различите периоде.

Главна хипотеза гласи: Отклањањем мањих и већих неуслађености у систему менаџмента квалитетом у предузећу "Индустријске плантаже" АД Бањалука побољшаће се економски аспекти система управљања квалитетом, чиме ће се истовремено побољшати и квалитет индустријски произведене дрвне сировине (производа), што ће се позитивно одразити на повећање продуктивности, економичности и рентабилности предузећа, као и свеукупног финансијског положаја предузећа. Код потврђивања резултата постављене хипотезе кориштени су међународни стандарди за одрживо управљање и сертификацију индустријски произведене дрвне сировине, као и стандарди за осигурање квалитета (принципи управљања квалитетом) процесног приступа индустријски произведене дрвне сировине, посебно употребљивост и ус-

клађеност са захтјевима и очекивањима купаца - корисника и других заинтересованих страна. За потврђивање резултата постављених хипотеза кориштена је и анализа и пројекција биланса за периоде прије и после увођења QMS-а, анализа парцијалних економских принципа, као и анализа финансијског положаја у различитим временским периодима, односно прије и после увођења QMS-а.

У резултатима истраживање је потврђено да ово одрживо управљање квалитетом шумским плантажама одржава њихов биодиверзитет, продуктивност, способност обнављања, виталности и потенцијал којим задовољавају еколошке, економске и социјалне потребе друштва. Увођење и побољшање принципа менаџмента квалитетом пружа важан допринос управљању трошковима и ризицима, чиме се на ефикасан начин повећавају приход, профит, флексибилност, повјерење и конкурентска предност предузећа чија основна дјелатност је индустријска производња дрвне сировине (шумске плантаже).

Индустријски произведена сировина подстиче заштиту, обнову и очување природних шума, гдје се у разноликости брзорастућих врста дрвећа побољшава квалитет еколошке, економске и социјалне стабилности (равнотеже) шумског екосистема у функцији већих ефеката задовољења потреба животне средине у цјелини. Код уношења (интродуковања) брзорастућих врста дрвећа посебна пажња се посвећује већем квалитету прираста дрвне масе по јединици површине (m^3/ha) у односу на аутохтоне врсте дрвећа, наравно, без употребе хемијских пестицида и ђубрива (потенцијални загађивачи). На основу мјерење и анализе тренутног стања економског аспекта система управљања квалитетом, одредби стандарда и примјера добре праксе, добијен је приједлог мјера за побољшање система управљања квалитетом, побољшања квалитета производа, а тиме повећаног задовољења купаца и унапређења финансијских перформанси предузећа, што је анализирано путем праћења продуктивности, економичности и рентабилности и финансијског положаја предузећа, као и изношењем приједлога за њихово стално побољшавање и унапређење.

Дана 10.06.2010. године, Одлуком Сената Универзитета у Бањалуци мр Драган Чомић је изабран у звање вишег асистента за ужу научну област Уређење и заштита шума, за наставни предмет Економика предузећа у шумарству, на Шумарском факултету у Бањалуци.

мр Маријана Каповић

ОШТЕЋЕЊА И САНАЦИЈА ШУМСКИХ ПУТЕВА НА ПОДРУЧЈУ ГЈ "ПРОСАРА"

На Шумарском факултету у Београду, крајем септембра 2010. године дипл. инж. Владимир Петковић је одбранио дипломски-мастер рад под називом "ОШТЕЋЕЊА И САНАЦИЈА ШУМСКИХ ПУТЕВА НА ПОДРУЧЈУ ГАЗДИНСКЕ ЈЕДИНИЦЕ 'ПРОСАРА', ШУМСКА УПРАВА 'ПОДГРАДЦИ'", пред комисијом у саставу: др Милорад Златановић, ред. професор Грађевинског факултета у Нишу, ментор, др Милорад Даниловић, доцент Шумарског факултета у Београду, и др Ненад Ђупрић, доцент Шумарског факултета у Београду

Шумски путеви треба да обезбиједу неметан приступ шумском простору. Испуњење ове улоге зависи од различитих група фактора, који утичу на смањење квалитета шумских путева, као што су:

- неправилно планирање, пројектовање, градња и одржавање,
- неправилно кориштење шумских путева и
- станишне прилике (клима, земљиште, орографија, сјечива маса итд). (Почточник 2004)

Последица утицаја ових фактора је настајак различитих врста оштећења на шумским путевима који смањују њихову транспортну способност и отежавају, а у екстремним случајевима и онемогућавају рационално кориштење свих функција шума.

Сва оштећења која се јављају на шумским путевима можемо подијелити у три велике групе:

- оштећења доњег строја,
- оштећења горњег строја и
- оштећења система одводње шумских путева.

Циљ овог мастер рада је утврдити присуство оштећења доњег и горњег строја шумског пута и оштећења система одводње на случајно изабраним дионицама шумског пута дужине 100 м (хм јединице). Ове јединице служиле би као сталне огледне површине на којима би пратили стање шумских путева.

На основу присутних оштећења одредити врсту и количину радова потребних како би се иста санирала.

Према добијеним количинама за поједине послове и јединичним цијенама радова израчунати трошкове санације оштећења на хм јединицама, а затим трошкове пројекцирати на целокупну мрежу шумских путева и по једном километру. Утврдити да ли постоји и какав је утицај конструктивних елемената на оштећења шумских путева.

ГЈ "ПРОСАРА" једна је од три газдинске јединице ШУ "ПОДГРАДЦИ". Ова шумска управа налази се на територији општине Градишка у сјеверном дијелу Републике Српске и Босне и Херцеговине. ГЈ "ПРОСАРА" заузима сјеверни дио управе, њене границе се простире на сјеверу ријеком Савом, на истоку и југоистоку граничи са ГЈ "КОЗАРА-БАЊАЛУЧКА", на југу са ГЈ "КОЗАРА-ВРБАШКА" и на западу са ШУ "КОЗАРСКА ДУБИЦА".

Укупна површина ове газдинске јединице износи 3.827 ха.

На овом подручју влада умјерено континентална клима, просјечна температура износи 10,4 степена, висина воденог талога у просјеку се креће око 959,75 мм.

ГЈ "ПРОСАРА" се налази на истоименој планини која припада групи ниских сјеверозападних планина чија надморска висина не прелази 1.000 м. Попречни нагиб терена у просјеку износи 51%. Испресјејана је многобројним водотоцима међу којима су најзначајнији потоци Писарић, Гашиница и Велика и Мала Бистрица. Геолошку подлогу сачињавају кристални шкриљци на којима су се развила дубока кисела смеђа земљишта чија дубина може да износи преко 70 цм.

На основу података из Шумскопривредне основе (ШПО) Шумскопривредног подручја (ШПП) "ГРАДИШКО" коме припада и ШУ "ПОДГРАДЦИ" и карте шумских путева у ГЈ "ПРОСАРА" размјере 1:25.000 стекли смо прва сазнања о самом објекту а затим отишли на терен и приступили прикупљању података. Утврдили смо да карта не одражава тренутно стање на терену, па смо приступили снимању шумских путева помоћу GPS-а Garmin 60CSx, снимање је вршено опцијом ТРАЦК и снимане су тачке почетка и краја пута, почетка, средине и краја кривине, тачке у којима се ломи нивелета. Снимљене трасе шумских путева помоћу уређаја за глобално позиционирање пренесене су на карту шумских путева Газдинске јединице "ПРОСАРА". Потом смо извршили категоризацију шумских путева на главне и споредне и утврдили њихове дужине. Затим смо их подијелили на дионице дужине 100 м, хектометарске јединице (хм). Случајним избором (рандомизација) одабрали смо 10% хектометарских јединица од укупног броја на којима смо обиљежили почетак и крај хм јединице, нагиб нивелете (%), ширину коловоза (м), поперчни нагиб коловоза (%), поперчни нагиб терена (%), нагибе откопних и насипних косина, а затим евидентирали оштећења на одабраним дионицама.

Главни шумски путеви отварају већи комплекс шуме нпр. Газдинску јединицу и повезују је с јавним путевима (Јеличић 1971). Поједини конструктивни елементи главних шумских путева: нагиб нивелете 6-8%, ширина коловоза 3-3,5 м, Рмин = 15 м. (ЈПШ "ШУМЕ РС" и УНДП 2008).

Споредни шумски путеви одвајају се од главних у виду кракова који отварају групе одјела или сливове (Јеличић 1971). Конструктивни елементи: нагиб нивелете 8-10%, ширина коловоза 3-3,5 м, Рмин = 12-40 м (ЈПШ "ШУМЕ РС" и УНДП 2008). Сви прикупљени подаци су унесени у снимачки лист који се састоји од два главна дијела: опис и стање шумског пута.

Након завршетка теренских радова приступљено је сређивању снимљених података, њиховом табеларном и графичком приказивању. Описном статистиком утврђене су просјечне вриједности конструктивних елемената на одабраним хм јединицама, а на графиконима су приказане структуре оштећења главних и споредних шумских путева у ГЈ "ПРОСАРА".

Анализом регресије и корелације утврђена је међусобна веза између промјенљивих и утицај једне на другу.

Према стању на терену укупна дужина главних шумских путева износи 20.925 м, споредних 11.681 м, укупно 32.606 м. Укупан број хектометарских јединица на главним 209, а на споредним шумским путевима 117. За посматрање смо одабрали 21 хм јединица на главним и 12 хм јединица на споредним шумским путевима.

Описном статистиком измјерених вриједности и присутних оштећења на одабраним хектометарским јединицама главних и споредних шумских путева добијене су просјечне вриједности: број оштећења се креће од 6 до 7, нагиб нивелете 2-5%, ширина коловоза око 3 м, поперчни нагиб коловоза 2-3%. Од укупног броја оштећења на одабраним хм јединицама главних и споредних шумских путева у ГЈ "ПРОСАРА" оштећења горњег строја чине 60%, а оштећења доњег строја и система одводње око 20%.

На шумским путевима од оштећења доњег строја најчешће се јавља одваљивање материјала из откопних и насипних косина на око 55% одабраних хм јединица.

Од оштећења горњег строја на шумским путевима се највише јавља оштећење банкина на 20-30% и хрпаваост коловоза на 15-20% одабраних хм јединица. Трошкови санације присутних оштећења износе 69.673 КМ/км на главним и 66.072 КМ/км на споредним шумским путевима.

Анализом регресије утврђено је да се на целокупној мрежи шумских путева број оштећења повећава с повећањем нагиба нивелете, а на споредним шумским путевима утврђено је да се с повећањем ширине коловоза смањује број оштећења.

др Маријана Каповић

ЕКОЛОШКО-ФЛОРИСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ШУМА ХРАСТА ЛУЖЊАКА НА КРАШКИМ ТЕРЕНИМА КОД БОСАНСКОГ ПЕТРОВЦА

На Шумарском факултету у Београду, дана 29.06.2010. године, дипл. инж. Владимир Ступар одбранио је дипломски-мастер рад под називом "ЕКОЛОШКО-ФЛОРИСТИЧКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ШУМА ХРАСТА ЛУЖЊАКА НА КРАШКИМ ТЕРЕНИМА КОД БОСАНСКОГ ПЕТРОВЦА" пред комисијом у саставу: др Милан Кнежевић, редовни професор Шумарског факултета Универзитета у Београду (предсједник), др Раде Цвјетићанин, ванредни професор Шумарског факултета Универзитета у Београду (ментор), и др Драгица Вилотић, редовни професор Шумарског факултета Универзитета у Београду (члан).

Мр Владимир Ступар је од 01.11.2006. године стално запослен на Шумарском факултету Универзитета у Бањалуци, као асистент на предмету Дендрологија. Из мастер рада објављујемо неке одломке који одражавају специфичност шуме хрста лужњака на истраживаном подручју:

У уводу се наводи распрострањење хрста лужњака у Европи и учешће у шумским заједницама у Босни и Херцеговини. Станиште хрста лужњака се у истраживаном подручју разликује од свих у Босни и Херцеговини јер се налази на изразито сувим и каменитим кречњачким теренима без сталних водотока. Објекат истраживања су шуме хрста лужњака у сјеверозападној Босни, у Федерацији Босне и Херцеговине, неколико километара сјеверозападно од Босанског Петровца у правцу Бихаћа. То подручје представља једну затворену котлину која се пружа правцем сјеверозапад-југоисток, прати главни ток пружања Динарских планина тако да је са сјеверне стране омеђена Грмечом, а са јужне Осјеченицом и Клекочавом. Уже подручје истраживања пружа се око Босанског Петровца, петнаестак километара сјеверозападно према селу Врточе, одакле мијења смјер према сјеверу и селу Крњеуша. Неправилног је издуженог облика, са дужином осом око 17 км и краћом око 3 км. Надморске висине се крећу од 565 до 678 м. Према нагибу подручје је највећим дијелом зараван јер је 70% површине на нагибу мањем од 5°, а гдје је изражен нагиб превлађују јужне експозиције. На појединим дијеловима истраживаног подручја јављају се вртаче као изразити предстваници крашког рељефа, тзв. "богињавао крша". Због саме природе крша грађеног од водопрпусних кречњака, а како је рељефно затворена котлина, ова област представља једну од најбезводнијих у Босни и Херцеговини. На цијелом подручју постоје три кратка и слаба водотока који понире у крашком пољу. Лужњакове шуме су на подручју истраживања заступљене на узвишинама између поља, јер су сама поља са бољим земљиштем искрчена ради пољопривредне производње. Подручје крашког поља је површине 3.200 ха, од чега је под шумом 1.013,1 ха или 32%.

Приликом истраживања примјењен је стандардни аналитичко-синтезни фитоценолошки метод Braun-Blanquet. На терену је узето 20 фитоценолошких снимака у периоду април-септембар 2007. године. Синтаксономија је приказана према најновијој европској класифика-

цији по Rodwell et al. (2002). Животни облици су одређивани по методу Раункиера (1934), геоелементи према Гајић, М. (1980). Синеколошка анализа је извршена примјеном петостепених еколошких индекса за влажност, хемијску реакцију, хранљивост, свјетлост и температуру. Ценолошки спектар је приказан према новијој међународној литератури, а прилагођен је локалним условима. Климатске карактеристике подручја истраживања обрађене су интерполацијом најближих кишомјерних и метеоролошких станица. Геолошке и педолошке карте приказане су на основу дигитализације основних геолошких и педолошких карата. На подручју истраживања се мијешају три типа климе, са запада влажна атлантска, са сјевера и истока сува континентална, а са југа топла медитеранска. Клима истраживаног подручја је на годишњем нивоу перхумидна (Им=124), док је у вегетационом периоду благо хумидна (Им=35). Све околне кишомјерне станице имају годишњу количину падавина изнад 1.100 мм, а неке од њих и преко 1.300 мм, а оне су распоређене да половина падне у вегетационом периоду. Просјечна годишња температура ваздуха је 8,7°C, средње мјесечне температуре ваздуха су највише у јулу (17,3°C) и августу (17,2°C), а најниже су у јануару -1,7°C. Шуме лужњака су највећим дијелом распрострањене на једним кречњацима кредне старости, а једним мањим дијелом на јурским доломитима. Заступљени су следећи типови земљишта: мозаик лувисола и калкокамбисола (37,4%), плитки калкокамбисол (29,7%), средње дубоки калкокамбисол (10,3%), карбонатни колувијум (6%), дубоки калкокамбисол (5%), флувисол (5%), лувисол на кречњаку (4,5%) и рендзине на доломиту (2,1%). Земљишта су углавном киселе до слабо киселе реакције у

површинском хоризонту. Због физичких особина и особина матичног супстрата земљишта су водопрпусна, тако да се могу сматрати сувима. Шуме лужњака су навећим дијелом на мозаику лувисола и калкокамбисола, док су на осталим типовима земљишта знатно рјеђа. Састојине лужњака се у истраживаном подручју крећу од чистих шума хрста лужњака преко мјешовитих шума с цером, да би се по ободу поља и на падинама лужњака потпуно изгубио и уступио мјесто динарској заједници цера (Orno-Quercetum cerris Stef. 1968). Након обраде података и примјене мултиваријационе (кластер) анализе издвојена је нова заједница под називом Helleboro multifidi-Quercetum roboris prov. У флористичком саставу ове асоцијације изражен је велики диверзитет с обзиром да је забиљежено 225 врста виших биљака које припадају у 152 рода и 48 фамилија. Карактеристичне врсте заједнице Helleboro multifidi-Quercetum roboris prov. су: Quercus robur, Helleborus multifidus, Aristolochia pallida, Cruciata glabra, Tanacetum corymbosum, Veratrum album i Polygonatum multiflorum. Анализом еколошких индекса установљено је да је заједница Helleboro multifidi-Quercetum roboris ксеротермног карактера. У циљу сагледавања синтаксономског положаја заједнице Helleboro multifidi-Quercetum roboris вршено је упоређење са 9 лужњакових асоцијација, од чега су 4 из БиХ, а осталих 5 су перипанонске лужњакове шуме, а упоређивање је у исто вријеме извршено и са динарском заједницом цера (Orno-Quercetum cerris Stef. 1968). Добијени резултати показују велику удаљеност од свих лужњакових шума у БиХ, а највећу сличност са динарском шумом цера са којом је сингенетски повезана. Са друге стране, установљена је сличност са ксеротермофилним шумама лужњака у Чешкој и Словачкој. С обзиром да су понтско-централноазијски елементи више заступљени од субмедитеранских заједница Helleboro multifidi-Quercetum roboris сврстана је у везу Aceri tatarici-Quercion.

На основу унутарсастојинске кластер анализе асоцијација Helleboro multifidi-Quercetum roboris пров. диференцијална је на двије субасоцијације: мезофилнију carpinetosum betuli и ксеротермофилнију brachypodietosum pinnati која одражава базичније станишне услове. У раду је утврђено да се станиште хрста лужњака у истраживаном подручју разликује од свих у Босни и Херцеговини јер се налази на изразито сувим и каменитим кречњачким теренима без сталних водотока.

мр Маријана Каповић

ПРИМЈЕНА ХЕМИСФЕРИЧНИХ ФОТОГРАФИЈА ПРИ ДЕФИНИСАЊУ РЕЖИМА СВЈЕТЛОСТИ И ЊЕНОГ УТИЦАЈА НА ПОДМЛАЂИВАЊЕ У МЈЕШОВИТОЈ ШУМИ ЈЕЛЕ И СМРЧЕ НА ДНОЛУЧКОЈ ПЛАНИНИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Средином јануара 2010. године дипл. инж. шум. Срђан Керен је одбранио дипломски мастер рад под називом "ПРИМЈЕНА ХЕМИСФЕРИЧНИХ ФОТОГРАФИЈА ПРИ ДЕФИНИСАЊУ РЕЖИМА СВЈЕТЛОСТИ И ЊЕНОГ УТИЦАЈА НА ПОДМЛАЂИВАЊЕ У МЈЕШОВИТОЈ ШУМИ ЈЕЛЕ И СМРЧЕ НА ДНОЛУЧКОЈ ПЛАНИНИ У БиХ"

Мр Срђан Керен је од 23.09.2010. године, стално запослен на Шумарском факултету Универзитета у Бањалуци као виши асистент на ужој научној области Узгајање шума, предмету Гајење шума 1.

Ментор и члан комисије је био проф. др Милун Крстић, редовни професор Шумарског факултета у Београду, а остали чланови комисије су били проф. др Љубивоје Стојановић (Шумарски факултет у Београду) и проф. др Раде Цвјетићанин (Шумарски факултет у Београду). Из мастер рада објављујемо неке одломке који указују на специфичности извођења узгојних мјера у високој шуми јеле и смрче на плодним земљиштима лувисола и дубоког калкокамбисола на једрим кречњацима.

У последње вријеме у екологији гајења шума све већи значај придаје се истраживању режима свјетлости и динамике природног обнављања на мјестима отвора у склопу састојине. У таласу техничке револуције у последње двије деценије настала је дигитална хемисферична фотографија која се користи за проучавања шумског склопа и режима свјетлости. Значај методе хемисферичне фотографије је у томе што у комбинацији са одговарајућим рачунарским програмима омогућује израчунавање вриједности директне и индиректне горње и пропуштене свјетлости на мјестима снимања у шумским састојинама, затим омогућује прецизно израчунавање степена склопа вертикалне и хемисферичне пројекције, индекса лисне површине и др.

Привредне шуме јеле и смрче у РС и БиХ имају веома наглашену привредну функцију што их априори чини погодним за мултифункционално газдовање. Потребу за формирањем и одржавањем оптималне структуре у састојинама јеле и смрче прати и потреба за стварањем оптималних еколошких услова за подмлађивање ових врста, а то прије свега подразумева неопходност постизања повољних услова режима свјетлости. Динамика подмлађивања различитих врста у једној састојини условљена је са неколико међузависних фактора укључујући величину и облик отвора у склопу, учесталост њиховог формирања, хронологију проширивања и др. У шумарској пракси посебно нас занима како да што ефикасније контролишемо инсолацију у различитим типовима шума при разли-

читим вриједностима степена склопа да бисмо је употребили као средство за природну обнову шума. Насупрот томе, свјетлост уколико је неправилно кориштена може да постане средство за уништавање шума јер фаворизује појаву коровске вегетације, нарочито на плодном земљишту, што доводи до смањења површине под шумама. У циљу стварања препорука за газдовање у различитим типовима шума неопходно је квантификовати и анализирати процесе подмлађивања шумских састојина, што подразумева и једноставнију имитацију позитивних природних процеса као једног од основних принципа природи блиског гајења шума.

На основу резултата истраживања у три састојине јеле и смрче које се налазе у оквиру ШППГ "Средњоврбаско" дошло се до следећих закључака: Геолошку подлогу истраживаних састојина чине једри кречњаци на којима су се образовала земљишта типа калкокамбисола и лувисола. Према величини годишњег климатског индекса подручје истраживања се одликује хумидном умјереном климом, а у току вегетационог периода превладава субхумидна влажна клима.

Фитоценолошки састојине 81 б и 82 б припадају заједници јеле и смрче *Abieti-Picetum illyricum*, а састојина 82 ц субсоцијацији са буквом *Abieti-Picetum illyricum subass. fagetosum*.

Типолошка и дендрометријска анализа је показала да истраживане састојине припадају еколошко-производном типу шуме јеле и смрче на дубоком калкокамбисолу и лувисолу на једрим кречњацима. У састојинама су утврђени I и II бонитети како за јелу тако и за смрчу што указује да

се обје врсте налазе у изразито повољним станишним условима. Укупна запремина у састојинама се креће од 720,6 м³/ха (82 б) и 800,3 м³/ха (81 б) до 976,7 м³/ха (82 с). Укупна величина текућег запреминског прираста у овим састојинама креће се од 7,6 м³/ха (82 б) и 11,6 м³/ха (81 б) до 15,5 м³/ха (82 с).

На основу распореда директне и дифузне компоненте сунчеве свјетлости запажа се да је варијабилност режима свјетлости највише изражена у малим отворима у склопу површине око 1 ара, док се у веома малим и средње великим отворима уочава одређена правилност у погледу расподеле високих односно ниских вриједности директне и дифузне свјетлости. У веома малим отворима величине до 50 м² и директна и дифузна радијација имају ниске вриједности, с тим да сјеверна ивица може да прима високу директну а ниску дифузну свјетлост уколико дужа оса заузима правац Е - W. У средње великим отворима у склопу чија је површина око 250 м² само јужне ивице примају ниску директну, а високу дифузну свјетлост, док у осталим дијеловима ових отвора обје свјетлосне компоненте имају високе вриједности. Карактеристика свих испитаних Е - W отвора у склопу јесте да на њиховим сјеверним ивицама превладава висока директна свјетлост.

Кад су у питању веома мали отвори до 50 м² забиљежена је већа бројност смрче у односу на јелу. У оваквим условима гдје је пропуштено око 12,9% од пуне свјетлости вегетационог периода смрча слабо прираста али ипак успијева достићи фазу неодраслог и одраслог подмлатка па тако бројчано може да доминира, међутим, за прелаз у фазу младика захтијева знатно више свјетлости од јеле. Мали отвори (50-150 м²) пропуштају око 19,51% од пуне свјетлости вегетационог периода и у таквим условима јела је нешто бољнија од смрче, док је у средње великим отворима у склопу површине преко 250 м² изражена доминација смрче. Код испитивања утицаја директне и дифузне радијације на однос вршног и бочног избојка подмлатка висине 10-130 цм виши коефицијенти детерминације су утврђени за директну свјетлост код обје врсте (смрча $P^2 = 0,84$; јела $P^2 = 0,93$) у односу на дифузну компоненту (смрча $P^2 = 0,17$; јела $P^2 = 0,51$). Запажа се да смрча има повољнији Zh/Zb однос од јеле при нижим вриједностима

директне и дифузне свјетлости које налазимо у отворима до 150 м². С повећањем пропуштене директне свјетлости преко 8 мол/м²/д (око 25% од директне свјетлости на отвореном простору) однос дужине љотораста и бочног избојка постепено прелази у корист јеле у односу на смрчу. Исти резултат је добијен и код утицаја дифузне свјетлости с тим да је у овом случају гранична вриједност 4,3 мол/м²/д (око 20% од дифузне свјетлости на отвореном простору). Просјек укупно пропуштене свјетлости у веома малим отворима (до 50 м²) износи 12,90%, у малим (50 - 150 м²) 19,51% и средње великим (преко 250 м²) 34,09% од пуне свјетлости вегетационог периода. Просјечан однос дужине љотораста и бочног избојка је неповољан у веома малим отворима за обје врсте те износи 0,59 за смрчу и 0,32 за јелу, као и у малим отворима гдје има вриједности 0,72 за подмладак смрче односно 0,68 за подмладак јеле. Тек у средње великим отворима јела има повољнији Zh/Zb однос од смрче, али је просјечна вриједност на нивоу отвора и даље нешто мања од 1,0 за обје врсте. Повољан однос који обично

прелази вриједност 1,0 утврђен је само на сјеверним ивицама веома малих отвора, затим централним дијеловима и сјеверним ивицама (понекад и источне ивице) малих отвора, док у средње великим отворима ова позитивна вриједност Zh/Zb односа изостаје само на њиховим јужним ивицама. На специфичним тачкама утврђено је да у условима освијетљености 9 - 11% бројност поника смрче износи око 50 јединки/м², а јеле око 35 јединки/м². На осталим тачкама запажа се да смрча може достићи висину од готово 2 м при освијетљености од свега 5 - 9% од пуне свјетлости али потом њена крошња одумире. Одумирање крошања јеловог младика приближно исте висине забиљежено је при трансмисији око 3% од пуне свјетлости. Главне осе испитаних закоровљених отвора средње величине заузимају правац Е - W, а њихове површине изnose око 200 до 300 м². Заједничка карактеристика им је одсуство стјеновитости и каменитости. На основу резултата и дискусије рада долази се до закључка да је у истраживаним састојинама најповољније примјењивати групично-пре-

бирни систем газдовања којим се обезбјеђује формирање малих и средње великих отвора у склопу. Ако желимо фаворизовати јелу, онда око зрелих јелових стабала треба формирати мале отворе величине од 1 ара уклањајући по 2 зрела смрчева стабла. Стварајући мале отворе од 1 ара подстичемо обнављање јеле и постепено проширивање ових подмладних језгара уклањањем околних смрчевих стабала би омогућило да јела формира и нешто веће групе. Насупрот томе, формирање иницијалних отвора величине 2 до 3 ара и њихово даље проширивање ће омогућити формирање смрчевих група. У истраживаним састојинама дрвна запремина је знатно већа од оптималне тако да су честе узгојне ситуације у којима подмладак смрче и јеле пропада у густом склопу те је пажњу неопходно усмјерити управо на ове ситуације како би се зарчарени подмладак ослободио, а зависно од величине првобитно формираног отвора у склопу и динамике њиховог даљег проширивања одређујемо коначни омјер смјесе подмлатка јеле и смрче.

мр Маријана Каповић

Одбрањена докторска дисертација мр Војислава Дукића на Шумарском факултету у Бањалуци под насловом:

ОПТИМАЛНА ИЗГРАЂЕНОСТ САСТОЈИНА ХРАСТА КИТЊАКА

Дана 15.04.2011. године мр Војислав Дукић је на Шумарском факултету у Бањалуци одбранио докторску дисертацију под насловом: "Крошње као фактор оптималне изграђености једнодобних састојина храста китњака". Ментор при изради дисертације био је др Зоран Маунага, ванредни професор а остали чланови комисије су др Миливој Вучковић, ред. професор, др Милош Копривица, ред. професор, др Милан Матаруга, ванр. професор, и др Зоран Говедар, доцент. Потребно је напоменути да је Војислав Дукић први студент Шумарског факултета у Бањалуци који је успјешно одбранио докторску дисертацију и тиме стекао звање доктора наука из области шумарства.

Војислав Дукић рођен је 05.09.1976. године у Бихаћу. На Шумарски факултет у Бањалуци уписао се 1995. године. Дипломирао је 2001. године. У звање асистент на предмету Прираст и принос шума изабран је 2002. године. Магистарски рад под насловом "Прираст и виталност ацидофилних шума храста китњака у западном дијелу припанонске области" одбранио је на Шумарском факултету у Бањалуци 25.05.2007. године. У звање виши асистент, на предмету Прираст и принос шума на ужој научној области Планирање газдовања шумама, изабран је 14.12. 2007. године. У свом досадашњем научноистраживачком раду учествовао је на ре-

ализацији више научноистраживачких пројеката, самостално или као коаутор. Објавио је 13 радова у научним часописима или у зборницима међународних конференција.

Објекат истраживања биле су зреле високе састојине храста китњака у западном дијелу Републике Српске. Издвојено је пет серија огледних површина на пет локалитета (Катуниште, Бандера, Козара Врбашка, Мота-

јица и Мала Укрини), односно на сваком локалитету је издвојена једна серија огледних површина у истим еколошким условима. На огледним површинама су извршена педолошка и фитосонолошка истраживања на основу којих је дефинисано пет еколошких јединица.

У изради докторске дисертације примјењен је савремени научни метод. Обрада основног материјала и до-

бијених резултата, уз кориштење различитих статистичких, дендрометријских и специфичних истраживачких метода омогућила је да се утврде бројне зависности. Резултати истраживања представљају значајан допринос науци, а посебну вриједност представља могућност примјене добијених научних сазнања. Добијени резултати такође отварају потребу и перспективу нових истраживања и употпуњавања већ достигнутих сазнања. Као најважније резултате истраживања треба истаћи следеће:

Анализа развојно-производних карактеристика састојина у издвојеним еколошким јединицама показала је да се исте значајно разликују у погледу станишних услова односно производног потенцијала, па су издвојене еколошке јединице обједињене у двије производне цјелине. Такође је утврђено да између састојина постоји значајна разлика у погледу степена обраста.

Добијен је cjеловит увид у структуру крошања зрелих високих састојина хрasta китњака, као веома важног сегмента структуре састојине у цјелини. Код анализе структуре крошања тежиште је било на хоризонталној пројекцији, дужини, облику и запремини крошње те односу и коефицијенту распрострањања крошње стабла. Анализирани су бројне везе и односи између елемената структуре крошања и основних елемената раста стабала и састојина.

Анализа је показала да гледано у цјелини постоји значајна повезаност параметара који карактеришу крошњу стабла и основних елемената раста ста-

бла односно састојине. Утврђене зависности су кориштене у моделовању оптималне структуре састојина. Однос еколошких јединица у погледу структуре крошања идентичан је односу еколошких јединица у погледу производног потенцијала станишта односно показало се да постоји јака зависност структуре крошања од производног потенцијала станишта.

Анализа је показала јаку компатибилност и примјенљивост аналитичких метода процјене производног потенцијала станишта и степена обраста састојина хрasta китњака у западном дијелу Републике Српске. За процјену производног потенцијала станишта и обраста састојина, односно степена искориштености производног потенцијала станишта, а што је једна од кључних информација у планирању газдовања, примјенљиви су аналитички показатељи: добијени регресиони модели за процјену могућег нивоа запремине састојина, индекс густине састојине (SDI) и фактор конкуренције крошања (CCF).

Добијен је увид у просторну изграђеност и хомогеност структуре зрелих састојина хрasta китњака. Утврђени начин хоризонталног распореда стабала у истраживаним састојинама који карактерише случајност са извјесним степеном равномјерности, указује на хомогеност станишних услова, односно истраживани објекти се могу сматрати хомогеним.

На основу анализе односа између хомогености састојина и параметара структуре крошања, констатовано је да се, с повећавањем хомогености састојина

односно са смањивањем диференцирања пречника стабала, смањује варијабилност параметара структуре крошања.

Посебно су значајни добијени модели оптималне изграђености састојина, који треба да послуже као ослонац за планирање газдовања високих шумама хрasta китњака у циљу повећања њихове стабилности и достизања максималне и економичне производње квалитетних сортимената. Развијене су двије варијанте модела састојина по бонитетима станишта. Варијанта А модела, састојина представља модел за продукцију првенствено пиланских трупаца, а варијанта Б, модел за продукцију пиланских и фурнирских трупаца.

Потребно је нагласити да добијени регресиони модели омогућавају накнадно пројектовање оптималне изграђености за различите сценарије према постављеним циљевима. За све производне типове шума хрasta китњака у БиХ предложен је "Систем газдовања скупинастим сјечамима".

У предложени систем газдовања, по коме се формира шума која је налик на мозаик састављен од малих једнодобних састојина, а у циљу оптимизације и рационализације газдовања, могу се уклопити пројектовани модели састојина. У својој дисертацији мр Војислав Дукић је успјешно обрадио веома актуелан научни и стручни проблем.

Добијени резултати и нова сазнања поред теоријског имају и практични значај, тј. могу да послуже као поуздана основа за израду и реализацију планова газдовања шумама хрasta китњака у Републици Српској.

мр Маријана Каповић

АСИСТЕНТ ЗА УЖУ НАУЧНУ ОБЛАСТ УЗГАЈАЊЕ ШУМА, НА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ШУМСКЕ КУЛТУРЕ И ПЛАНТАЖЕ

Бранислав Цвјетковић рођен је 24.04.1983. године у Сребренику. Основну школу завршио је у Јањи а средњу електротехничку у Бијелини. Шумарски факултет у Бањалуци уписао је школске 2003/04. године. У току свих четири године студија, био је студент генерације. Током студија активно је сарађивао с предметним професором на предмету Шумске културе и плантаже, кроз консултације и рад са студентима. Добитник је стипендије Фондације "Др Милан Јелић", те стипендије Министарства просвете и културе. Факултет је завршио с просјечном оцјеном 9,05. Дипломски рад под називом "Могућност пошумљавања крша коров дрветом (*Ailanthus altissima*, Mill.) уз примјену нових технологија" одбранио је 23.06.2008. године на Шумарском факултету у Бањалуци. Добитник је златне повеље Универзитета. Област истраживања базирана је на сјемнарство с посебним освртом на анализе квалитета сјемена оморике. Тренутно је

на дипломским академским судијама (Мастер) на Шумарском факултету у Београду. Сенат Универзитета у Бањалуци је на 19. сједници одржаној 23.03.2009. године образовао Комисију за писање извјештаја за избор сардника у звање у саставу:

1. Проф. др Љубивоје Стојановић, Шумарски факултет Београд
2. Проф. др Милун Крстић, Шумарски факултет Београд
3. Проф. др Василије Исајев, Шумарски факултет Београд
4. Проф. др Милан Матаруга, Шумарски факултет Бањалука
5. Доц. др Зоран Говедар, Шумарски факултет Бањалука

Научнонаставно вијеће Шумарског факултета у Бањалуци на V сједници одржаној 12.05.2009. године, утврдило је да кандидат Бранислав Цвјетковић испуњава услове за избор а Сенат је на основу одлуке Научнонаставног вијећа а у складу са Законом о високом образовању, 25.06.2009. године, донио одлуку о избору Бранислава Цвјетковића у звање асистента на ужу научну област Узгајање шума, на наставни предмет Шумске културе и плантаже на Шумарском факултету Бањалука.

мр Маријана Каповић

ПОЛИТИКА И СТРАТЕГИЈА ШУМАРСТВА ЕУ

Иако шумарство на нивоу ЕУ није обухваћено заједничком засебном шумарском политиком, постоји читав комплекс легислативе и политичких иницијатива унутар различитих сектора који значајно утичу на шумарске политике држава чланица.

У ЕУ шумарска политика се имплементира од стране држава чланица унутар јасно дефинисаног оквира власничког права и са дугом историјом националних државних и регионалних закона и регулативе базиране на дугорочном планирању. На шумарску политику утичу и многа друга актуелна питања која нису у директној вези са шумарским сектором као што су заштита природног и културног блага, климатске промјене, кориштење обновљиве енергије и сл.

Један од основних принципа на којим почива шумарска политика већине европских земаља је да се подручје под шумом не смањује.

Да би се установио оквир акција везаних за шумарство у смјеру подршке одрживом управљању шумама, Вијеће ЕУ је 15.12.1998. год. донијело *Резолуцију о стратегији шумарства ЕУ (Council Resolution of 15 December 1998 on forestry strategy for the European Union (1999/C 56/01))* која је званично објављена 26.11.1999.

Стратегија је базирана на координацији шумарских политика држава чланица, заједничких политика и иницијатива везаних за шуме и шумарство. У обзир су узете и обавезе ЕУ и држава чланица које произилазе из релевантних међународних процеса и договора. У стратегији се истиче важност мултифункционалне улоге шума и одрживог газдовања шумама за развој друштва и њоме се идентификују кључни елементи који дају основу за њено имплементирање. Шумарска политика је, према стратегији, у надлежности држава чланица, али ЕУ може унаприједити имплементацију одрживог газдовања шумама кроз заједничку политику, базирану на принципима помоћи и концепта подијељене одговорности. Такођер је истакнута важност имплементације међународних обавеза, принципа и препорука кроз националне и субнационалне програме шумарства или еквивалентне инструменте, активно учешће у међународним процесима везаним за шумарство као и изражавање потребе за унапређењем координације, комуникације и кооперације

у свим подручјима везаним за шумарски сектор.

Стратегијом се подстиче транспарентност управљања шумама као и учешће свих стекхолдера везаних за шумарски сектор.

Имплементација стратегије је, као што стоји у Резолуцији Вијећа, динамичан процес и обавеза је Комисије да извјештава Вијеће Европе (унутар раздобља од 5 година) о њеној имплементацији. Генерално гледајући, главни циљеви и приоритети ЕУ у области шумарства су сљедећи:

- унапређење одрживог развоја шумарског сектора ЕУ као и допринос руралном развоју и нарочито задржавање постојећих и отварање нових радних мјеста у руралним подручјима;
- заштита природне околине и животне средине шумског богатства која се обезбјеђује кроз улогу шума и шумарства у заштити земљишта, надгледањем

ерозије, регулацији вода, побољшању квалитета ваздуха, редукцијом утроска карбона, ублажавање и прилагођавање ефектима климатских промјена, очувању биодиверзитета, обнављању уништених шума те заштити шума од биотичких и абиотичких фактора;

- унапређење еколошког, економског и социјалног одрживог управљања шумама унутар оквира унутрашњег тржишта и у складу са међународним обавезама;
- обезбјеђивање конкурентности шумскодрвне индустрије ЕУ;
- обезбјеђивање мониторинга над шумама у складу са захтјевима постојећих околних договора;
- повећање употребе дрвета и других шумских производа из шума којима се газдује по принципима одрживог управљања шумама као и еколошких нештетних и климатски неутралних извора сировина и енергије кроз подстицање сертифицирања шу-

ма и обиљежавање производа из таквих шума;

- подржавање одрживог и праведног управљања шумама с циљем смањења сиромаштва и на тај начин унапређивање ефикасности развојне политике ЕУ.

Такође се као један од приоритета наводи и борба против нелегалне сјече и трговине нелегално посјеченим дрветом.

НАЦИОНАЛНИ (ДРЖАВНИ) ПРОГРАМИ О ШУМАМА (NATIONAL FOREST PROGRAMS)

Шумарска политика се на националним нивоима имплементира преко националних (државних) програма о шумама. Они имају заједничке циљеве и разликују се специфичним фокусима чиме рефлектују социоекономски и еколошки диверзитет шума Европе.

Заједнички приступ државним програмима о шумама је да се развијају у складу са закључцима Министарских конференција о заштити шума у Европи, са циљем успостављања социјалног и политичког оквира за одрживо управљање шумама који је базиран на транспарентном управљању и у складу са међународним обавезама везаним за шумарство. Може се рећи да ови програми представљају везу између међународних договора и оперативних активности менаџмента везаних за шумарство.

Национални (државни) програми о шумама се односе на питања као што су продуктивна функција шума и економска оправданост одрживог управљања шумама, допринос шумарства руралном развоју, заштита и повећање биодиверзитета у шумама, утицај на климатске промјене те социјалне, рекреационе и културалне аспекте шума.

Током процеса припремања националних (државних) програма, готово све чланице ЕУ развијају одређене облике институционалних механизма за учешће стекхолдера у припремању политике шумарства и политике имплементације. Ипак, постоје разлике међу земљама у условима, начинима и обиму овог укључивања стекхолдера у политичке процесе шумарства.

Овдје ћемо споменути и програм успостављен је од стране УН Организације за храну и пољопривреду (ФАО) који је подржан од држава чланица и Комисије ЕУ познат као *Подршка Националним шумским програмима (National Forest Programme Facility)*. Циљ програма је, кроз учествовање у самом процесу, подржати и олакшати развој националних (државних) програма о шумама одређених држава.

АКЦИОНИ ПЛАН О ШУМАМА ЕУ-е (The EU FOREST ACTION PLAN)

Саопштење о Акционом плану о шумама ЕУ усвојено је 15.ВИ 2006.г. План је израђен на бази извјештаја о имплементацији Стратегије шумарства ЕУ и произилашких закључака Вијећа ЕУ.

Основна улога Акционог плана о шумама је подршка одрживом газдовању Шумама и мултифункционалној улози шумара као и њихово унапређење.

Основни принципи на којима је израда плана базирана су следећи:

- национални/државни програми шумарства су одговарајући оквир за спровођење међународних обавеза које се односе на шуму;
- повећање важности глобалних и међусекторских питања у шумарској политици која се огледа кроз повећање усклађености и координације;
- потреба повећања конкурентности шумарског сектора ЕУ и одговарајућег управљања шумама ЕУ;
- уважавање принципа субвенционисаности.

План је фокусиран на 4 главна циља:

- да унаприједи дугорочну конкурентност шумарског сектора,
- да унаприједи и штити околину / животну средину,
- да допринесе квалитету живљења,
- да подстиче координацију и комуникацију.

Горе наведени циљеви ће се постићи имплементацијом 18 кључних акција у периоду од 5 година (2007-2011). Те акције су следеће:

ЦИЉ 1: УНАПРЕЂЕЊЕ ДУГОРОЧНЕ КОНКУРЕНТНОСТИ:

Акције:

- испитивање ефеката глобализације на економску одрживост и конкурентности шумарства ЕУ,
- подстицај истраживању и технолошком развоју с циљем повећања конкурентности шумарског сектора,
- размјена и процјена искустава у вези са валоризацијом и тржиш-

тем жжнедрвних” шумских производа и услуга,

- промовирање употребе шумске биомасе за производњу енергије,
- подстицање сарадње између шумарских власника и повећање едукације и оспособљавања у шумарству.

ЦИЉ 2: УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОКОЛИНЕ/ЕКОЛОГИЈЕ:

Акције:

- помоћ ЕУ при поштивању обавеза које произилазе из ”Оквирне конвенције о климатским промјенама” и „Kyoto протокола” и подршка прилагођавању ефектима климатских промјена,
- допринос остварењу циљева Заједнице за 2010. године (и даље) везаних за биодиверзитет,
- подржавање Европског шумског мониторинг система,
- повећање заштите Шума ЕУ.

ЦИЉ 3: УНАПРЕЂЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЖИВОТА:

Акције:

- подршка едукацији и информисању о околини / екологији,
- одржавати и подржавати заштитне функције шума,
- истраживати потенцијале шума урбаних подручја.

ЦИЉ 4: ПОДСТИЦАЊЕ КООРДИНАЦИЈЕ И КОМУНИКАЦИЈЕ:

Акције:

- јачање улоге Сталног шумарског комитета,
- јачање координације између других области (политика) које су у релацији са шумарством,
- примјена отвореног метода координације према националним програмима шумарства,
- јачање профила ЕУ у међународним процесима везаним за шумарство,
- подржавање употребе дрвета и других производа шумарства из одрживо управљаних шума,
- унапређење размјене информација и комуникације.

"ШУМАРИЈАДА 2011"

ДУХ КОЛЕКТИВИТЕТА КРАСИ ШУМАРЕ

- Осма шумаријада је организована у сарадњи са руководним структурама ЈПШ "Шуме Републике Српске", власничким структурама (Владом и Министарством) и Гранским синдикатом шумарства, прераде дрвета и папира Републике Српске
- Шумско газдинство "Борја" Теслић, са освојених 147 бодова побједник је овогодишње шумаријаде која је у периоду од 14. до 16. јула одржана у Бањи Врућици, код Теслића. Другопласирана је екипа ШГ "Јахорина" Источно Сарајево, са освојених 96 бодова, док је треће мјесто, са освојених 62 бода освојила екипа ШГ "Чемерница" Кнежево

У предивном амбијенту Здравствено-туристичког центра Бања Врућица, одржана је од 14. до 16. јула "Осма шумаријада 2011". Учествовало је 27 екипа, са 360 такмичара у десет дисциплина, с једном заједничком, 3 у женској, а 6 у мушкој дисциплини. Од свих позваних нису учествовали ШГ "Маглић" Фоча и Шумарски факултет из Бањалуке. Домаћин је било ШГ "Рибник" из Рибника, а председник Организационог одбора је био директор Зоран Стојчић. Као и увијек, пропозиције и сам ток игара надирала је, пратила и верификовала Такмичарска комисија. За логистичку подршку и рад информативног система задужена је, као и увијек са добрим духом радишом, Наташа Боснић. Све је ишло по устаљеном реду и редоследу, а са смањеним бројем учесника, а већим искуством у организацији и провођењу игара, од самог доласка и отварања до затварања. Прес-центар је с лакоћом примао новинаре и давао све податке који су били у вези са играма. Уз пут, портпарол ЈПШ "Шуме РС" Александра Момић, уз помоћ моје маленкости, одобривољно је министра Миловановића за акциони интервју. На отварању гости су били министар за пољопривреду, шумарство и водопривреду Мирослав Миловановић са својим саветником за област шумарства, представници "Србијашума", председник Удружења шумарских инжењера и техничара проф. др Милан Матаруга, представник Гранског синдиката Владо Павловић, представник Здравствено-туристичког центра Бања Врућица, председник Борачке организације Пантелија Ђургуз и медији (РТВ РС, "Фокус" и "Глас Српске").

Неђо Илић,
директор ЈПШ "Шуме РС":

Част и задовољство ми је да вас све поздравим и да се на Осмој шумаријади

сви осјетимо побједницима. Поздрављам министра Миловановића, који је поред сиљних обавеза, нашао времена да нас посјети и оштрори ову шумаријаду, али поздрављам и председника Борачке организације Пантелију Ђургуза, као и проф. др Милана Матаругу, председника нашег струковног удружења УШИТ, а највише вас драги шумари. Зато желим да се овдје осјећамо сви побједницима...

Владо Павловић,
председник Гранског синдиката шумарства, прераде дрвета и папира Републике Српске:

Иако предузеће послује у нејативном окружењу (свјетска економска криза, застоји на тржиштима, велика дуговања према предузећу), дошло је до изражаја усјесно руковођење ЈПШ "Шуме РС", што је резултат и данашња шумаријада, што ствара позитивну енергију међу зајосленима. На овоме се посебно захваљујемо и желимо да се овај тренд не прекине.

Мирослав Миловановић,
министар пољопривреде, шумарства и водопривреде

Најљудскије вам се захваљујемо што сте ме позвали да оштрорим Осму шумаријаду. Одушевљење и задовољство сам осјетио од првој сусрети са вама.

Желим, прије свега, да поздравим Организациони одбор, руководство Јавног предузећа шумарства "Шуме РС", председника Борачке организације Пантелију Ђургуза, као и све вас учеснике.

Од вас, а нарочито вашиј руководства, очекујемо јуну подршку за усвајање још једној врло важној стразишкској доку-

менти, а то је Стразишкској развоја шумарства у будућем периоду. Очекујемо добар однос и добру комуникацију.

Од данас је почела јавна расправа у вези са стразишкском. Још једном, поздрављам руководство вашиј предузећа, на челу са Неђом Илићем, да дају јраву подршку за изналажење најквалитетнијих приједлога и рјешења прије усвајања стразишкској о развоју шумарства.

Ја ћу се потрудићу да послуже јодишњих одмора изнаћем могућности за измјену и дојуну Закона о шумама, ради одрживости ЈПШ "Шуме РС". Вашиј предузеће има јуну подршку Министарства за пољопривреду, шумарство и водопривреду, а с вашијим руководством и директором Неђом Илићем, имамо добру сарадњу. На крају, желим вам јуну срећу у шакичењу, нека побједије најбољи.

Проф. др Миленко Станковић,
председник Надзорног одбора (приликом затварања игара):

Поздрављам све учеснике Осме шумаријаде, која желим да буде трајна, да се сваке године занавља. Желим да ово вишештво које сте показали на играма пренесе у своја шумска газдинства и да ја покажете у свакодневном раду.

Поздрављам вас оном чувеном изреком "може урмијети шума, али неће урмијети дрво". Нека вам је са срећом повраћајак и усјесан рад. Овим Осму шумаријаду пролацавам зашвореном.

ПРИСУТНИ ГОСТИ ИЗ "СРБИЈАШУМА"

Председник Гранског синдиката шумарства и прераде дрвета Радомир Стевић, председник јединствене синдикалне

ПОШТОВАНИ МИНИСТРЕ, ДАМЕ И ГОСПОДО, ДРАГИ ГОСТИ, ДРАГИ УЧЕСНИЦИ ОСМИХ СПОРТСКИХ ИГАРА РАДНИКА ЈПШ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ"

ПРИПАЛА МИ ЈЕ ИЗУЗЕТНА ЧАСТ ДА ВАС У ИМЕ ОРГАНИЗАЦИОНОГ ОДБОРА ОСМИХ СПОРТСКИХ ИГАРА "ШУМАРИЈАДА 2011" И У ИМЕ ДОМАЋИНА ОВИХ ИГАРА ТЈ. ШУМСКОГ ГАЗДИНСТВА "РИБНИК" И У СВОЈЕ ЛИЧНО ИМЕ ПОЗДРИВИМ, ДА ВАМ ЗАЖЕЛИМ ДОБРОДОШЛИЦУ У ОВУ ПРЕЛИЈЕПУ БАЊУ ВРУЋИЦУ У ТЕСЛИЋУ.

НАПОМИЊЕМ, ОВЕ ГОДИНЕ НА ШУМАРИЈАДИ УЧЕСТВУЈЕ 27 ЕКИПА СА 360 ТАКМИЧАРА, КОЈИ ЋЕ СЕ ТАКМИЧИТИ У 10 ДИСЦИПЛИНА И ТО: 1 ЗАЈЕДНИЧКОЈ, 3 У ЖЕНСКОЈ И 6 У МУШКОЈ КОНКУРЕНЦИЈИ.

ТАКМИЧАРИМА ЖЕЛИМ ДА КРОЗ ФЕР И КОРЕКТНУ БОРБУ НА СПОРТСКИМ ПОЉИМА ПОБИЈЕДЕ НАЈБОЉИ, А ДА СЕ НА КРАЈУ ОВИХ ИГАРА ОСЈЕЋАМО СВИ КАО ПОБЈЕДНИЦИ, ЈЕР ДОК СЕ ТАКО БУДЕМО ОСЈЕЋАЛИ, ЖИВЈЕЋЕ ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ "ШУМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" И ЖИВЈЕЋЕ ШУМАРИЈАДА.

ЈОШ ЈЕДНОМ ЗАХВАЉУЈЕМ СВИМ ПРИСУТНИМ И ЖИВЈЕЛИ.

ЗОРАН СТОЈЧИЋ,
Предсједник ОО игара

организације "Србијашума" Миле Сладолевић и изасланик генералног директора "Србијашума" Милан Барањац.

Синдикат "Србијашума" је поклатио спортску опрему побједничким екипама у мушком фудбалу и женској одбојци, уз позив да буду активни учесници, као гости, шумаријаде "Србијашума" у септембру ове године. Такође, свим побједницима, у свим дисциплинама, уручени су поклони овог синдиката.

НАЈБОЉИ ШУМАРИ ШГ "БОРЈА"

Шумско газдинство "Борја" Теслић, са освојених 147 бодова побједник је овогодишње шумаријаде која је у периоду од 14. до 16. јула одржана у Бањи Врућици код Теслића. Другопласирана је екипа ШГ "Јахорина" Источно Сарајево, са освојених 96 бодова, док је треће мјесто, са освојених 62 бода, освојила екипа ШГ "Чемерница" Кнежево.

Ове екипе биле су најбоље у такмичењу у фудбалу, одбојци, повлачењу конопца, бацању кугле с рамена, те другим дисциплинама у којима су се, по осми пут, шумари из цијеле Републике Српске такмичили на традиционалној шумаријади. Уз музику и дружење, више од 400 такмичара из 29 газдинстава, центара и дирекција, показали су своје знање у десет спортских дисциплина и у једној шумарској дисциплини - познавању дендрологије и љековитих биљака.

Горан Каностревац, члан Организационог одбора "Шумаријаде 2011", каже да су ова спортска такмичења само један од

циљева манифестације, те да је онај главни, зближавање људи. - Јавно предузеће "Шуме РС" је велико предузеће које послује широм Српске и многи наши радници до ове манифестације нису имали прилику да се упознају и размијене искуства - истакао је Каностревац. Он је нагласио да радничка дружења, између осталог, доприносе позитивним трендовима који ово предузеће сврставају међу најуспјешније у Републици Српској. И ове године гости шумаријаде били су представници Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства РС и Шумарског факултета из Бањалуке.

- Само здрави односи у привреди могу бити окосница развоја здравог друштва, а ово је добар примјер за то. Вјерујем да ће радници шумских газдинстава побједнички дух са спортских терена пренијети на посао, за шта имају пуну подршку Владе РС и ресорног министарства - истакао је Милан Ербес, савјетник ресорног министра.

И Саво Касаповић, начелник општине Теслић, поздравио је ову манифестацију, те казао да је значајна за раднике шумарства и за општину Теслић којој је шума један од највећих потенцијала.

- Надам се да ће ово традиционално дружење бити организовано и наредних година, јер и за посао је значајно наћи времена за зонуоду - рекао је Касаповић.

За дружење на овој манифестацији засигурно су времена нашле многобројне екипе, како мушке, тако и женске. Уз мало више хлада, јер је за вријеме такмичења пржило сунце, расхлађивали су се такмичари соком,

сладоледом, али и пивом, а мало се и заигра-ло. Екипа Шумског газдинства "Рибник" из Рибника такмичила се у одбојци, повлачењу конопца, куглању, те стрелаштву. Кажу, иако су сви заинтересовани за побједу, некако им је дружење на првом мјесту.

- Задовољни смо организацијом. Сваке године долазимо и ово нам је као мали годишњи одмор. Напунимо батерије, а и на посао када се вратимо, шумаријада нам буде тема за разговор - прича Раденко Бањац, капитен екипе ШГ "Рибник".

Слична ситуација је и са екипом Шумског газдинства "Борја" Теслић, јер поред фудбала, одбојке, навлачења конопца, такмичили су се и у стрелаштву, гдје су забили жељили добре резултате.

- Из нашег предузећа на ову манифестацију дошло је више од 16 радника. Желимо да учествујемо и да покажемо своје завидне спортске таленте - нашалио се Ален Гачић, капитен екипе ШГ "Борја".

Женска екипа из Шумског газдинства "Височник" Хан Пијесак такмичила се у одбојци, пикаду, стрелаштву, те шумарској дисциплини дендрологија.

- Ми нисмо загризли као наше мушке колеге, које су баш у фудбалу јаки. Нама је некако више до дружења и упознавања. У данашње стресно вријеме свако опуштање и весеље добродође. Ово је прави примјер како би радници и из других предузећа требали годишње бар три дана да проведу, јер овако нешто, вјерујте, утуче на здравље односе у колективима - рекла је Снежана Стјепановић, капитен женске екипе ШГ "Височник".

Свеукупни побједник "Шумаријаде 2011": ШГ "Борја" Теслић

Побједници у малом фудбалу: ШГ "Чемерница" Кнежево

Побједнице у женској одбојци: ШГ "Јахорина" Пале

Побједници у мушкој одбојци: ШГ "Јахорина" Пале

МЕДИЈИ О ШУМАРИЈАДИ (СРНА, "ФОКУС", "НЕЗАВИСНЕ НОВИНЕ", "ГЛАС СРПСКЕ")

Отварајући ову манифестацију министар Миловановић рекао је да Влада РС и ресорно министарство подржавају ову манифестацију јер се кроз спорт и дружење размјењују и пословна искуства која ће сигурно довести до још бољих пословних резултата у предузећу "Шуме РС".

Миловановић је рекао да се сви они који су дошли на ове спортске игре могу осјећати побједницима и да је хомогенизација свих радника и газдинстава у интересу свих.

Он је нагласио да руководство овог предузећа има пуну подршку Владе и Министарства и да ће измјене и допуне Закона о шумама уважити интересе запослених у овој области, како би стање било још боље, а све у циљу очувања стабилности из протеклих година.

Предсједник Организационог одбора ове манифестације Зоран Стојчић рекао је да ће се у три дана колико траје шумаријада близу 400 такмичара из 29 газдинстава,

центра и дирекција такмичити у 10 спортских дисциплина, те у шумарској дисциплини "познавање дендрологије и љековитог биља".

Он је обећао добре услове такмичења и коректно суђење.

Неђо Илић, директор Јавног предузећа "Шуме Српске", рекао је да је овај колектив стабилан и да ће тако и остати, а доказ за то су редовне плате, у оквиру могућности газдинства и позитиван финансијски резултат у посљедњих пет година.

Он је додао да је посебно значајно то што је овај колектив пословао са остатком дохотка и у двије протекле кризне године, а све то захваљујући добром раду менаџмента и запослених.

Илић је нагласио да због свега овога колектив има велику подршку Владе и ресорног министарства и додао да заслуге припадају и медијима који коректно информишу јавност о свим активностима овог предузећа.

СВЕУКУПНАН ПЛАСМАН

1.	Борја	89	45	13	47
2.	Јахорина	61	34	1	96
3.	Чемерница	28	9	25	62
4.	Врбања	34	7	21	62
5.	Дирекција ЈПШ	27	24	11	62
6.	Оштрел-Дринић	39	11	9	59
7.	Височник	24	24	5	53
8.	Горица	33	17	1	51
9.	Романија	27	22	1	50
10.	Градишка	29	14	1	44
11.	Зеленгора	23	10	1	34
12.	Бањалука	27	2	1	30
13.	Бирач	19	9	1	29
14.	Рибник	22	3	1	26
15.	Павос	16	6	3	25
16.	Вучевца	18	5	1	24
17.	ИРПЦ	2	2	17	21
18.	Центар за СРП	18	2	1	21
19.	Лисина	11	2	1	14
20.	Добој	6	6	1	13
21.	Дрина	4	2	7	13
22.	Приједор	8	2	1	11
23.	Сјемећ	10	0	1	11
24.	Мајевица	9	0	1	10
25.	Цент.за газд. крпом	3	2	1	6
26.	Ботин	2	1	1	4
27.	Маглић	0	0	0	0
28.	Шумарски факултет	0	0	0	0
29.	Министарство шум.	0	0	0	0

